

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA VÝPOČETNÍ A DIDAKTICKÉ TECHNIKY

**ROLE RODIČE PŘI OCHRANĚ POTOMKŮ PŘED
KYBERŠIKANOU NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE PRAKTICKÉ**
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bohuslava Heinrichová

Informatika se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Benediktová

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem kvalifikační práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 19. června 2017

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí práce Mgr. Lence Benediktové za odborné vedení při zpracování této bakalářské práce. Velmi si vážím jejích cenných rad, připomínek a času, který mně i mé práci věnovala.

Dále bych ráda poděkovala rodině a přátelům za pochopení a velkou podporu při studiu.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK A POJMŮ	3
ÚVOD	4
1 KYBERŠIKANA, JEJÍ ZPŮSOBY, PROJEVY A NÁSLEDKY	6
1.1 PROJEVY KYBERŠIKANY	7
Kyberšikana spojená i s klasickou šikanou -	7
a. Happy slapping	7
b. Obdoba happy slappingu	7
c. Další obdoba happy slappingu	7
Anonymní kyberšikana:	7
d. Zastrásování, ohrožování	7
e. Obtěžování	8
f. Pomluva, očeřování	8
g. Vydírání zveřejněním tajemství	8
h. Krádež identity	8
i. Kybergrooming	9
1.2 NÁSLEDKY KYBERŠIKANY	9
2 SOUČASNÁ RODINA	11
2.1 FUNKCE RODINY	11
a. Biologická a reprodukční	11
b. Ekonomická funkce	11
c. Emocionální funkce	12
d. Socializační, výchovná a vzdělávací	12
2.1.1 Rodiny stabilizovaně funkční	13
2.1.2 Rodiny funkční s přechodnými více či méně závažnými problémy	13
2.1.3 Rodiny problémové	13
2.1.4 Rodiny dysfunkční	13
2.1.5 Rodiny afunkční	13
2.2 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO DĚTSTVÍ	14
2.2.1 Dětství medializované	14
2.2.2 Konzumní dětství	14
2.2.3 Jedináčkovské dětství	14
2.2.4 Proplávané versus zanedbávané dětství	14
2.2.5 Ostrovní dětství	15
2.2.6 Schoolarizované dětství	15
2.2.7 Emocionálně přetížené dětství	15
2.2.8 Karikované dětství	15
3 SPECIFIKA ZÁKLADNÍCH ŠKOL, VZDĚLÁVAJÍCÍCH ŽÁKY PODLE §16 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA	16
ZÁKLADNÍ ŠKOLA BĚŽNÉHO TYPU	16
ZÁKLADNÍ ŠKOLA ZŘIZOVANÁ DLE § 16 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA	16
4 PRAKTICKÁ ČÁST	18
4.1 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	18
4.2 FORMULACE PROBLÉMU	18

4.3	CÍLE VÝZKUMU.....	19
4.4	VYMEZENÍ A MODELOVÁNÍ VÝZKUMNÉHO POLE	19
4.5	ZÁKLADNÍ SOUBOR A VZOREK.....	20
4.6	FORMULACE HYPOTÉZ	20
4.7	POŘADÍ OTÁZEK V DOTAZNÍKU	20
4.8	METODY VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	21
4.9	VLASTNÍ VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT	21
5	VYMEZENÍ ROLE RODIČŮ PŘI OCHRANĚ POTOMKŮ PŘED KYBERŠIKANOU.....	39
	ZÁVĚR.....	41
	RESUMÉ	42
	RÉSUMÉ.....	43
	SEZNAM LITERATURY	44
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	49
	PŘÍLOHY	51
	Příloha 1. Dotazník (zdroj: vlastní)	51
	Příloha 2. Grafy (zdroj: vlastní)	56

SEZNAM ZKRATEK A POJMŮ

LMP – lehké mentální postižení

BP – bakalářská práce

ZŠ-LMP – základní škola vzdělávající žáky podle §16 Školského zákona

Haló efekt – otázka předcházející může ovlivnit odpověď na otázku následující

RVP – rámcový vzdělávací program

ŠVP – školní vzdělávací program

Úvod

V dnešní době o kyberšikaně, jejich projevech a následcích, je napsáno už obrovské množství nejrůznějších pojednání, jsou provedeny výzkumy, ať už ze strany dětí, učitelů, či rodičů. Jsou pořádány besedy a osvětové akce, školy mají zpracované minimální preventivní programy, jejichž součástí je vždy i prevence a řešení tohoto patologického jevu. Jak děti, tak i jejich rodiče se mohou s pojmem kyberšikana setkat nejen ve škole, ale i v tištěné podobě, v televizi, v rozhlase, nejvíce na nejrůznějších stránkách Internetu, které dopodrobna seznamují se vším, co se kyberšikanou týká.

Přesto téma kyberšikanou bylo vybráno i pro tuto bakalářskou práci. Nejen proto, že je mi blízké mou profesí, navíc je jistě i v dnešní době stále velmi aktuální.

Bakalářská práce ověřuje, jestli i pro velkou četnost informací, které lze o kyberšikaně dohledat, je informovanost rodičů dostatečná. V neposlední řadě bakalářská práce poukazuje na specifika spolupráce rodiny a školy na základních školách vzdělávajících žáky s LMP (dále jen ZŠ-LMP).

Problematika kyberšikanou a hlavně její prevence je na školách tohoto typu samozřejmě stejná jako na běžných základních školách, bakalářská práce by však měla ověřit, jestli je oproti běžným základním školám zvýšená potřeba práce školy v této oblasti ve směru k rodině, jestli informovanost o problematice kyberšikanou vykazuje u rodičů významné rozdíly v závislosti na typu školy, do které jejich děti chodí.

Teoretická část popisuje kyberšikanu jako pojem, jaké jsou její projevy a jaké mohou být její následky. Důležitou součástí informovanosti o kyberšikaně je i její prevence. Prevence zde je uvažována hlavně ze strany rodičů dětí, je vnímána jako nejdůležitější součást prevence kyberšikanou i ve školním prostředí. V teoretické části je také podána základní charakteristika současné rodiny jako základu prvotní socializace dítěte a nezastupitelného článku v uspokojování základních potřeb jistoty a bezpečí dětí.

Praktická část navazuje provedenými výzkumy, a to na třech základních školách (ZŠ-LMP) a jedné běžné základní škole. Při tvorbě dotazníku bylo hleděno na jednoduchost otázek, aby i rodiče s nízkým vzděláním mohli odpovídat relevantně vůči rodičům se vzděláním vyšším, aby otázky všichni chápali stejně. Otázky se zaměřují hlavně na prokázání znalostí o

kyberšikaně, jestli rodiče vědí, co to kyberšikana je, jestli ji považují za nebezpečnou pro své děti a jestli vědí, kam se obrátit v případě setkání s ní.

Samotný závěr práce obsahuje nejen vyhodnocení výsledků kvantitativního výzkumu - dotazníkového šetření, ale také se snaží vymezit roli rodiče při ochraně potomků před kyberšikanou tak, jak by v ideálním případě měla vypadat, a kterou by tedy i práce školy směrem k rodině měla podporovat a podněcovat. Hlavní význam BP by měl spočívat ve srovnání stávajícího stavu informovanosti rodičů o nebezpečích kyberšikany a na základě tohoto srovnání přispět v konkrétních návrzích k zařazení jednotlivých bodů do minimálních preventivních programů základních škol – LMP, potažmo běžných základních škol.

V názvu BP se objevuje termín základní škola praktická. Je to proto, že v době zadání BP toto byl aktuální název dle Školského zákona, ke změně došlo 1. 9. 2016, od kdy všechny základní školy, a tedy i základní školy, které vzdělávají žáky s LMP, nesou již název základní škola.

1 KYBERŠIKANA, JEJÍ ZPŮSOBY, PROJEVY A NÁSLEDKY

Kyberšikana (anglicky cyberbullying, online bullying) je druh šikany, který má svá vlastní specifika. Děje se za pomoci digitálních technologií, což s sebou přináší dnešní „digitální doba“. Téměř každé dítě dokonce již na prvním stupni základních škol vlastní svůj chytrý mobilní telefon, disponuje schopnostmi a dovednostmi ovládat a používat počítače, notebooky, tablety, mnohdy i lépe než jejich rodiče. (Kopecký, Sixta a jiní).

Zkušenost učitelů na ZŠ a PRŠ v Aši ukazuje, že k dnešnímu dni na prvním stupni této školy má svůj vlastní účet na Facebooku 72,72 % dětí (z 22 dětí), na druhém stupni pak mají svůj profil na Facebooku všichni, mnohé děti vlastní dokonce profilů několik.

Děti spolu komunikují nejen na Facebooku, ale i přes e-mail a na různých komunikačních portálech. A právě používání internetu a mobilních zařízení s sebou může nést i patologické chování, kdy se někdo snaží druhému přes tato média nějak uškodit, ublížit, ponížit ho, ztrapnit, zastrašit či třeba ohrozit.

A to je právě kyberšikana. Útočník je anonymní, schovaný za virtuální realitu, což mu umožňuje i chování, ke kterému by se jinak neodvážil. Jeho útoky vidí a třeba i komentuje ostatní „publikum“. Uvádí se, že kyberšikana je často provázena i klasickou „offline“ šikanou uskutečňovanou stejným agresorem (Kopecký 2015). Ovšem je také pravdou, že kyberagresorem se může stát i někdo, kdo by v klasické šikaně neuspěl. Tedy někdo, kdo je na klasickou šikanu příliš slabý. Zrovna tak obětí kyberšikany se může stát někdo, kdo má jinak silnou pozici a je většinou pozitivně přijímaný kolektivem. Nelze odhadnout, kdy nebo kde agresor zaútočí, v podstatě se to může stát kdykoliv a kdekoliv, oběť ztrácí pocit bezpečí. Vždy není snadné rozeznat, jaký dopad působená kyberšikana na oběť má, oběť nemůže bezprostředně reagovat, agresor se proto nemusí chovat empaticky a nemusí si ani plně uvědomovat důsledky svého chování. Kyberšikana může být páchána i neúmyslně, například v domnění, že se jedná o vtip.

Podle Koláře (2011, s. 84) zní definice kyberšikany takto: „Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně psychicky týrá a zraňuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu novou informační a komunikační technologii – zejména internet a mobil.“ V současném roce 2017 se už nejedná o „nové technologie“, ale o běžné, každodenní součásti života, bez kterých by si téměř nikdo své „byty“ představit nedokázal.

Z výše uvedené definice zdůrazníme slovo opakovaně. Stává se totiž, že je někdy mylně označen např. ojedinělý urážlivý e-mail nebo sms za kyberšikanu. Pokud však na toto oběť nereaguje, popřípadě si jeho odesílatele zablokuje, a útok se pak již neopakuje, nelze to za kyberšikanu považovat. Kyberšikana je vždy psychický nátlak, který oběti způsobuje negativní pocity dlouhodobě a opakovaně.

1.1 PROJEVY KYBERŠIKANY

Kyberšikana se může objevovat v mnoha různých podobách. Zde je uveden jejich stručný popis. (Kopecký, Sixta, Kohout a jiní).

KYBERŠIKANA SPOJENÁ IS KLASICKOU ŠIKANOU - projevy, v nichž neplatí anonymita agresorů:

- a. **HAPPYSLAPPING** – typ kyberšikany, při kterém dochází i k fyzickému napadání. Zde tedy původci kyberšikany nejsou anonymní. Agresor nebo agresori si při fyzickém útoku oběť nahrají a video pak publikují na internetu nebo pomocí mobilních telefonů k pobavení ostatních, někdy i k vydírání. Happy slapping může být ale i mnohem závažnější. Staly se případy, kdy si útočníci nahrávali znásilnění malé dívky. Happy slapping je trestný čin se sazbou až 5 let odnětí svobody.¹
- b. **OBDOBA HAPPY SLAPPINGU** je také pořizování záznamu a následné publikování, na záznamu se ale nejedná o napadení a fyzické ublížení. Agresori se snaží oběť vyprovokovat k nějaké netypické reakci a toto následně používají opět buď k vydírání, nebo k pobavení ostatních.
- c. **DALŠÍ OBDOBA HAPPY SLAPPINGU** může být zastrašování, ohrožování. Pokud se např. na sociální síti změní komunikace v „hádku“ a agresor přistoupí k vyhrožování typu „Počkej zítra ve škole...připrav se...“ doprovázeném hanlivými, sprostými výrazy, které později skutečně přechází i k fyzickým atakům, tedy uskutečnění výhrůžek. Tento druh kyberšikany však může probíhat i anonymně (viz bod d.).

ANONYMNÍ KYBERŠIKANA:

- d. **ZASTRAŠOVÁNÍ, OHROŽOVÁNÍ** pod úkrytem anonymního „nicku“ nebo nějaké karikatury místo profilové fotky (např. na chatu). Takto skrytý uživatel lehce přejde k napadení

¹ Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. 2014. Ministerstvo vnitra ČR. Trestné činy spáchané internetem a ostatními počítačovými sítěmi. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/component/content/article/17-novinky/1009-trestneciny-2015>

něčího názoru, komentáře, jako anonym snáze užívá vulgaritu a projevuje se tak, jak by patrně jinak nečinil.

- e. **OBTĚŽOVÁNÍ**– může se dít i v kolektivu dětí. Např. dítě ve škole označí za pachatele fyzického šikanování jiného spolužáka („práskne ho“). Po příchodu domů pak najde plnou e-mailovou schránku vulgárních e-mailů, může dostávat i podobně vulgární sms. Obtěžující a urážlivé zprávy chodí z adres, které dítě vůbec nezná, a chodí opakovaně, delší dobu. V podstatě se jedná i zde o kyberstalking, který je známý především mezi dospělými.
- f. **POMLUVA, OČERŇOVÁNÍ**– typ kyberšikany, kdy se agresor snaží oběť zesměšnit, vymýšlí o ní urážlivé vtipy, veřejně se směje jejím nedostatkům, zveřejňuje nepravdy, karikatury, sem patří i třeba vytvoření falešné facebookové stránky oběti nebo nějakého internetového profilu, ale i např. ankety. Třeba vytvoří anketu „Kdo má největší zadek ve třídě?“, „Kdo je jeden velký uhr?“ I na vytvoření falešné facebookové stránky se může podílet větší množství dětí, které to považují za zábavu, sdílí spolu tajemství. Na stránky pak dávají nejrůznější názory na dotyčného, kreslí karikatury, vymýšlí vtipy a vulgarismy. Něco podobného se velmi rychle šíří a oběť v podstatě vůbec nemá možnost se bránit, kam napsat něco na svou obhajobu.
- g. **VYDÍRÁNÍ ZVEŘEJNĚNÍM TAJEMSTVÍ**– útočník buď ví o oběti něco, co by si nepřála zveřejnit, nebo disponuje jejími nahými fotografiemi. Oběť pak vydírá, může se tím i mstít. Tajemství ale může získat někdo i podvodem, může se např. vydávat za nejlepší kamarádku a po získání informace (oběť se svěří, protože si myslí, že nejlepší kamarádce přece může důvěřovat) vše zveřejní, případně začne zveřejněním vydírat.
- h. **KRÁDEŽ IDENTITY**– útočník získá heslo k účtu nebo profilu oběti, následně např. uráží přátele dotyčného, snaží se zneužít informace z profilu, snaží se získat citlivé informace od přátel oběti, jménem oběti vyvíjí aktivity, které oběť mohou poškodit. U dětí se tak může stát, že jsou např. trestány rodiči za stahování nepřístojných fotek a videí, přitom to dělá útočník jejich jménem. Útočník ale také na takovém profilu může přijít k soukromým informacím, nebo třeba videím, fotkám. Pokud je dále zneužije a např. je zveřejní s nepatřičnými komentáři, což se začne řetězově šířit, opět tím oběti velmi ublíží.

Dalších typů kyberšikany se musí účastnit i dospělí, nicméně některé mohou být ještě závažnějšími právě pro děti. Jsou to:

- i. **KYBERGROOMING** – je to chování útočnicka, při kterém se vydává za někoho jiného tak, aby oběť nalákal ke schůzce, při které pak dojde k sexuálnímu zneužití, k fyzickému napadení nebo pořizování dětské pornografie a k následnému vydírání. Takový útok ovšem může končit i smrtí, proto je velmi závažný.
- j. Ke kybergroomingu patří nejen lákání oběti, ale i **VYDÍRÁNÍ A VYHROŽOVÁNÍ**. Např. útočnick prvotně lživou taktikou získá intimní informace nebo fotografie, následně pak pod pohrůžkou zveřejnění oběť vydírá a nutí ke schůzce.

1.2 NÁSLEDKY KYBERŠIKANY

Následky kyberšikany mohou být různé. Každopádně oběti způsobují vždy psychickou zátěž, pak záleží pouze na jedinci, jak se s takovou psychickou zátěží dokáže vyrovnat, tedy na jeho resilienci². Oběť může v těžších případech upadat do depresí, trpět pocity méněcennosti, sociálním vyloučením, ztratit radost ze života. V nejtěžších případech oběť může spáchat sebevraždu. Kopecký (2015, str. 18) poukazuje na to, že určitě existuje korelace mezi sebevraždou a kyberšikanou, nikoliv však přímá příčina: „Odpověď je nutné hledat v definici termínu způsobovat. V našem kontextu by to znamenalo, že kyberšikana přímo vede k sebevraždám, nebo že kyberšikana způsobuje sebevraždy. To však nikdy nebylo výzkumem prokázáno. Bylo prokázáno, že mezi kyberšikanou a sebevraždami existuje vztah či souvislost (korelace). Většina obětí kyberšikany totiž sebevraždu nepáchá. Kyberšikana však mezi mladými lidmi může zhoršit již existující rizikové faktory spojené se sebevraždou, jako jsou deprese, sociální vyloučení, zdravotní postižení, pocity beznaděje apod. (Skapinakis et al., 2011). Bohužel média často případy zjednodušují a hledají příčiny ve zneužívání technologií, nikoli v psychickém zdraví obětí.“

Je tedy zřejmé, že i taková nepříjemná zkušenost nemusí nutně pro každého končit fatálně, nicméně její nebezpečí je nutno brát na zřetel. Psychické újmy, které šikana může způsobit, mohou být mnohdy také závažnější a horší, než např. u šikany fyzické. Kyberšikana je psychické násilí, které nejen u citlivých jedinců může způsobit škody nenahraditelné. Proto je také prevence i v současné době aktuální a naléhavá.

² Resilience je psychický proces zvládnání nepříjemných podmínek (krizí) člověkem. Jedná se o psychickou odolnost, houževnatost jedince "navzdory osudu", navzdory biologickým, psychologickým a psychosociálním vývojovým rizikům. Každý jedinec má jinou míru resilience, tedy míru schopnosti řešit nepříznivé životní situace. V minulosti byla v psychologii charakterizována jako osobnostní rys, ale dnes se obecně považuje za proces

Pokud schopnost resilience již není vnímána pouze jako osobnostní rys, ale jako proces, tento proces jistě vyvíjí a utváří především rodinné prostředí. To, jak se dítě dokáže vyrovnat s psychickou zátěží, mají v rukou do vysoké míry právě rodiče, jejich podpora, vnímavost, porozumění, vůle problémy řešit. Aby se takto mohli rodiče stavět i k psychické zátěži způsobené kyberšikanou, musí o ní nejdříve i oni sami potřebné informace mít. Mnozí rodiče jistě sami informace vyhledají, mnozí je také k prevenci kyberšikany u svých potomků používají. Pokud však rodiče potřebné informace nemají, nebo je správně nechápou, nerozumí jim, nevnímají jejich důležitost, je na škole, aby i v této oblasti, vzhledem k aktuálnosti a nebezpečí tohoto jevu, cíleně pracovala.

2 SOUČASNÁ RODINA

Rodina je nejdůležitější faktor v životě dítěte samozřejmě i v dnešní době. V jeho osobním rozvoji má nejdůležitější vliv. „Rodina tím, jak s dítětem jedná, jaké k němu zaujímá postoje, jakou vytváří oporu pro jeho vývoj, jakou citlivostí ho zahrnuje, mu zprostředkovává zvládání základních vzorců sociokulturního chování a myšlení. A díky nim dítě rozvíjí své vztahy k sobě samému, druhým lidem, širšímu sociálnímu okolí, k věcem a úkolům.“ (Helus 2015).

Na výchovu dítěte působí celá řada faktorů, jako jsou sociální postavení rodičů, jejich intelekt, zaměstnanost a s tím související ekonomická situace rodiny, stupeň vzdělání rodičů, způsob jejich soužití, počet členů rodiny a další.

Svémi znaky se rodina promítá do celé osobnosti dítěte, ovlivňuje a předurčuje jeho vývoj, chování i jednání. Rodina představuje prostředí, ve kterém se osobnost dítěte vyvíjí a formuje. Dítě se na sebe dívá očima svých rodičů - podle toho hodnotí samo sebe, zvnitřňuje klima rodinného soužití, jeho nároky, požadavky, zájmy, cíle, morálku. (Vágnerová 2006).

„...lidé stále chápou rodinu jako zdroj štěstí a životního smyslu. Individualismus rodinu sice destabilizuje, nedokázal ji ovšem udělat zcela zbytečnou.“ (Boková 2011, s. 16).

2.1 FUNKCE RODINY

Jedním z nejzásadnějších úkolů rodiny je, aby byla funkční vůči dítěti. Její funkčnost spočívá v zajištění jejich základních funkcí. Tyto základní funkce jsou (Vágnerová 2004, Helus 2015):

a. ***BIOLOGICKÁ A REPRODUKČNÍ***

Zajišťuje reprodukci rodu a udržuje společensky schválenou podobu sexuálního soužití.

b. ***EKONOMICKÁ FUNKCE***

Hmotné, ekonomické zabezpečení členů rodiny. Podle mnohých autorů je tato funkce také jedním z hledisek hodnotové orientace a životního významu dospělých, která se následně odráží i na postojích, názorech a pozicích dětí. Jedná se o to, kolik času, sil a lidských kontaktů obětují její členové materiálnímu zabezpečení rodiny.

c. **EMOCIONÁLNÍ FUNKCE**

Tato funkce patří v dnešní době mezi nejzásadnější funkce rodiny zejména v existenciálních chvílích lidského života a v osobně prožívaných životních krizích. Z hlediska zdravého vývoje jedince má také tato funkce nezastupitelnou hodnotu. O tom svědčí obtíže, do kterých se jedinec dostává v případě, že přirozený kontakt s rodinným prostředím ztratí, což platí zejména v dětském věku.

d. **SOCIALIZAČNÍ, VÝCHOVNÁ A VZDĚLÁVACÍ**

Mezi hlavní úlohy rodiny jistě patří i příprava a začlenění dětí na vstup do praktického života, na začleňování se do společenských vztahů a na nacházení vlastního místa v těchto vztazích.

„Sociální stimulace má větší význam než podněty z jiné oblasti, protože ve větší míře uspokojuje všechny základní potřeby dítěte: potřebu stimulace a smysluplného učení, protože sociální podněty bývají přitažlivější a subjektivně významnější, i potřebu citové jistoty a bezpečí, kterou v raném věku saturuje především matka, ale později i další lidé.“ (VÁGNEROVÁ 2005, s. 99).

Dítě přijímá široké spektrum různých informací a aktivně je zpracovává v souladu se svými biologickými a psychickými potřebami, a také přirozenými vlohami. Ale není jen pasivním článkem, nýbrž uplatňuje svou vůli, zájmy a přání.

Proces socializace se realizuje jako činnost osobního působení členů rodiny navzájem a to včetně kladných i záporných vlivů a vzorů. Socializace má prvořadou důležitost vzhledem k její závažnosti pro osobnostní a sociální rozvoj dětí.

Jako nový radikální faktor v procesu socializace roste vliv vrstevníků, který je konfrontován s rodičovskou autoritou, a to zejména v období pubescence a dospívání.

Dalším velmi významným faktorem je převzetí vzdělávací funkce rodiny školou a dalšími předškolními i mimoškolními zařízeními a médii. Jejich prostřednictvím se promítají změny postojů k rodině a k výchově. Nemůžeme tedy opominout vztah rodiny ke škole jako k instituci, která převzala část jejích vzdělávacích úloh.

Na rodinu jako socializační jednotku jsou kladeny vysoké požadavky a nároky, ne každá rodina je však dokáže plnit. Setkáváme se s problémy, kterými alespoň dočasně prochází snad každá rodina, některé rodiny se však ze svých problémů nedokáží zcela vymanit nikdy

a to pak nezůstává bez vlivu na jejich děti. Rodiny tedy můžeme dělit i podle těchto kritérií na rodiny (Vágnerová 2004, Helus 2015):

- 2.1.1** *RODINY STABILIZOVANĚ FUNKČNÍ* - zajišťují svým dětem kvalitní socializační podmínky, svou funkci plní po všech stránkách.
- 2.1.2** *RODINY FUNKČNÍ S PŘECHODNÝMI VÍCE ČI MÉNĚ ZÁVAŽNÝMI PROBLÉMY* - své problémy dokáží vyřešit a mnohdy se díky nim pozitivně upevňují. Jejich nestabilita vzniká díky nejrůznějším vnějším okolnostem, vlastnostem nebo osobním selháním některého z členů, nápirem událostí apod. Hodnotu rodiny však její členové řadí mezi přední hodnoty, své problémy si sami dokáží řešit. Jedná se např. o problémy s dítětem z důvodu nemoci či jeho dospívání, o dočasné krize v manželských vztazích, krize finanční, bytové apod.
- 2.1.3** *RODINY PROBLÉMOVÉ* - zde je již narušeno plnění funkce rodiny, na což jejím členům obvykle nestačí síly, hledají pomoc i mimo rodinu. Tato pomoc je však jen dočasná a rodině hrozí rozpad, rozchod a hledání takového řešení, kterým by děti trpěly co nejméně.
- 2.1.4** *RODINY DYSFUNKČNÍ* - jedná se o rodiny, ve kterých byly jejich funkce natolik vážně narušeny, že jsou ohroženy i děti a jejich vývoj. Zde dochází k nutnosti zásahů i vnějších institucí, neboť rodině se situace natolik vymkla, že není sto jí sama zvládnout. Bohužel se podobná rodina neumí ani řídit radami zmíněných institucí a nechápe ani učiněná opatření. Takové rodiny nedisponují schopnostmi či vůlí účinně situaci řešit. (Příkladem mohou být rodiny zatížené alkoholismem nebo užíváním omamných látek, rodiny s podprůměrným příjmem a žijících v nevhodných bytech, rodiny zatížené psychickými či jinými poruchami apod.)
- 2.1.5** *RODINY AFUNKČNÍ* - vůči dítěti neplní svůj účel a dítě navíc vysloveně ohrožují, což bývá hlavně v případech výskytu různých patologických jevů, kdy se už nejedná jen o nezájem o dítě, ale o nenávistný nebo nevraživý postoj vůči němu. Jedná se o takovou míru, že hledat řešení v samotné rodině již nemá naději na úspěch a je nutné hledat řešení mimo tuto rodinu. Rozhodnutím soudu se pak dítě umísťuje do dětských domovů nebo náhradní rodinné péče.

2.2 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉHO DĚTSTVÍ

V současnosti se mění celková struktura rodiny. Klesá počet dětí žijících v rodině, narůstá počet osob, žijících v jednočlenných domácnostech, omezuje se vícegenerační soužití.

Celkově klesl počet rodin úplných a tento trend stále stoupá. I současné dětství doznalo oproti ještě nedávné minulosti velkých změn. Souvisí to s rychlostí změn ve společnosti jako takové, mění se životní styl, životní tempo se zrychluje, stále více zasahuje do života lidí vliv médií, zdokonalují se informační technologie. Ve společnosti je mnohem větší možnost učit se cizím jazykům, mění se žebříček hodnot. V dnešní době jsou pro mnohé děti virtuální vztahy a komunikace, prostě virtuální „svět“ minimálně stejně důležité, jako reálné kontakty.

Děti jsou tedy v rodinách ovlivňovány rizikovými faktory, které s sebou dnešní doba přináší. (Vágnerová 2005, Helus 2015).

2.2.1 *DĚTSTVÍ MEDIALIZOVANÉ*

Děti tráví u televize dvě hodiny i více, o víkendech dokonce až šest hodin. Někteří autoři tento fenomén nazývají tzv. „televizním prožíváním“, protože poznávací rovina je sice rozvinuta naplno, ale může znamenat oslabení vnímání života takového, jaký je ve skutečnosti. To samé se může dít i sledováním pořadů v kyberprostoru, hraním různých her, internetovým „žitím“. Mění se schopnost dětí soustředit se a škola pak obvyklými prostředky nedokáže zaujmout.

2.2.2 *KONZUMNÍ DĚTSTVÍ*

Zde hrají také obrovský vliv média a informační technologie. Je to dětství charakterizované jako „podrobené reklamě“. Děti své zájmy a činnosti podřizují měnícím se „reklamním trendům“, což může znamenat rozpor v žebříčku hodnot dokonce i v rodině jako takové.

2.2.3 *JEDINÁČKOVSKÉ DĚTSTVÍ*

Zde má vliv snížení porodnosti v důsledku měnících se priorit a společenských postavení rodičů. Děti jsou ve větší izolaci oproti početnějším rodinám.

2.2.4 *PROPLÁNOVANÉ VERSUS ZANEDBÁVANÉ DĚTSTVÍ*

První jmenované někteří autoři nazývají dětstvím odkládajícím, hraje tu roli fenomén, že rodiče tak dopodrobna své rodičovství plánují s ohledem na svou kariéru a postavení, že mají připravené chůvy případně babičky, které pak bohužel jejich rodičovskou úlohu

v podstatě přejímají. Druhé jmenované je typické nedostatečnou nebo nevyhovující péčí ze strany rodičů, viz kapitola zabývající se rodinou.

2.2.5 OSTROVNÍ DĚTSTVÍ

Tento fenomén doby je zároveň i velmi nepříznivým pro zdravý vývoj dítěte i jeho socializaci. Hlavně z větších měst mizí přirozené prostředí scházení se, děti se nemají kde společně vybíhat a vydovářet, se spolužáky se mimo školu nestýkají nebo vyhledávají problematické činnosti a aktivity.

2.2.6 SCHOOLARIZOVANÉ DĚTSTVÍ

V některých rodinách pod vlivem velkých ambicí a důrazu na vzdělání pro budoucnost kladou na školu nejvyšší důraz. Škola je nejvýraznějším momentem, zdrojem trestů, což někdy může způsobit trvalý dlouhodobý stres pro dítě.

2.2.7 EMOCIONÁLNĚ PŘETÍŽENÉ DĚTSTVÍ

Často souvisí s dětstvím schoolarizovaným, ale ne vždy. Na dítě rodina klade přemrštěné nároky, dítě je svědkem rodinných kolizí apod.

2.2.8 KARIKOVANÉ DĚTSTVÍ

Další typický příklad fenoménu, který s sebou přinesla nová doba a medializace, a který ve svých důsledcích negativně ovlivňuje zdravý vývoj dítěte. Někteří autoři toto dětství nazývají dětstvím šaškovským či rozjíveným. Děti se tak chovají pod vlivem televizních pořadů, rozjíveně až přidrže..., ale dokonce někdy i dospělí se tak naoko chovají, aby si děti např. získali, a to také pod vlivem televize a sledovaných hrdinů. Ovšem mnohdy jsou děti naopak za takové chování trestány, v čemž je rozpor, ztrácejí pak základní orientaci ve vztazích.

3 SPECIFIKA ZÁKLADNÍCH ŠKOL, VZDĚLÁVAJÍCÍCH ŽÁKY PODLE §16 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

ZÁKLADNÍ ŠKOLA BĚŽNÉHO TYPU je základní škola hlavního vzdělávacího proudu, která se vyznačuje tím, že žáky vzdělává podle Rámcového vzdělávacího programu Základní škola.

V současné době se již podle tohoto vzdělávacího programu vyučuje i na základních školách zřizovaných dle § 16 ŠZ. Rozdíl je v tom, že žák se speciálními vzdělávacími potřebami může dostat i pouze minimálním výstupům daným RVP. V nedávné době, když ještě tyto školy nesly název základní školy praktické, svůj ŠVP zpracovávaly podle zvláštní přílohy upravující vzdělávání žáků s LMP, která byla vytvořena na základě dlouhodobé zkušenosti speciálních pedagogů.

„Žáci s lehkým mentálním postižením se od školního roku 2007/2008 vzdělávají podle školních vzdělávacích programů vytvořených na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV LMP, 2005).“ (Pipeková, 2010, s. 299).

ZÁKLADNÍ ŠKOLA ZŘIZOVANÁ DLE § 16 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA nesla tedy ještě před 1. září 2016 název základní škola praktická (původně zvláštní škola). Školy tohoto typu navštěvují především žáci s lehkým mentálním postižením a žáci ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Jsou to žáci, kteří se nemohou s úspěchem vzdělávat na škole běžného typu bez nejrůznějších podpůrných opatření, a i s podpůrnými opatřeními většinou zvládnou pouze minimální výstupy RVP. Jsou to žáci, které vzhledem ke svému postižení či k prostředí, ve kterém vyrůstají, mají speciální vzdělávací potřeby, pro které se na škole běžného typu potýkali s dlouhodobým neúspěchem.

Podstatou činnosti na všech těchto základních školách (dříve praktických), je vysoce individuální přístup k žákovi, který respektuje jeho specifické vzdělávací potřeby ve vztahu k rozvoji jeho osobnosti jako celku. Žák, který je indikován ke vzdělávání na základní škole - LMP, potřebuje ke svému vzdělávání mnohem větší respektování zóny nejbližšího vývoje³, nelze jej v žádné míře vzdělávat frontálním způsobem, speciální pedagog musí každému na

³ **Zóna nejbližšího vývoje** vyjadřuje vzdálenost mezi aktuální úrovní výkonu neboli současnou schopností dítěte řešit určitý úkol a potenciální vývojovou úrovní. Tuto vzdálenost je možné překonat spoluprací dítěte s dospělým, např. s učitelem.

míru přizpůsobovat metody i formy práce, a přesto každý i z těchto žáků má v kolektivu třídy každodenně příležitost zažít úspěch v tom, v čem jej lze vyzdvihnout.

Také hodnocení žáků s LMP se děje odlišně oproti běžným základním školám, nelze jej pojímat v závislosti ke standardům, hodnocení vždy musí zahrnovat aspekt individuálního pokroku, který žák dosáhl.

Specifičnost ZŠ – LMP v uvažování této bakalářské práce spočívá také v tom, že vzdělávají žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Rodiny se sociokulturními bariérami jsou specifické např. jiným způsobem života, absencí výchovy, norem, pravidel, jiným hodnotovým systémem, v němž vzdělání nemá prioritní hodnotu, nepodnětným rodinným prostředím, sociální nevyzrálostí způsobenou nepravidelnou či zanedbanou docházkou. Školy zde musí vyvíjet zvýšené úsilí, tak, aby nenahraditelná spolupráce s rodinou byla pozitivní. Škola by v takových případech měla působit i na rodinu, měla by se nenásilnou formou dílčími kroky snažit, aby svou podporou zlepšila působení rodiny na dítě. A to i právě např. v oblasti informovanosti o kyberšikaně, pokud v rodině tyto informace absentují.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Praktická část navazuje provedenými výzkumy, a to na třech základních školách (ZŠ - LMP) a jedné běžné základní škole. Jen jedna základní škola běžného typu byla zvolena proto, aby počet respondentů byl přibližně srovnatelný. Oproti běžným základním školám mají totiž základní školy – LMP podstatně méně žáků.

Tabulka č. 1: Dotazníkové šetření (zdroj: vlastní).

Typ ZŠ	Počet dotazníků	Návratnost
ZŠ běžného typu	200	151
ZŠ-LMP	140	116

Při tvorbě dotazníku se na základě teoretického studia literatury uplatnilo i hledisko jednoduchosti otázek, aby i rodiče s nízkým vzděláním mohli odpovídat relevantně vůči rodičům se vzděláním vyšším, aby otázky všichni chápali stejně. Otázky jsou zaměřeny hlavně na prokázání znalostí o kyberšikaně, jestli rodiče vědí, co to kyberšikana je, jestli ji považují za nebezpečnou pro své děti a jestli vědí, kam se obrátit v případě setkání s ní.

4.2 FORMULACE PROBLÉMU

„Vědecký problém je otázka, která obsahuje vždy dvě nebo více proměnných a táže se po jejich vzájemném vztahu.“ (Pelikán, str. 39).

Při hledání formulace problému bylo vycházeno z literatury zabývající se problematikou metod pedagogického výzkumu.

Na základě prostudované literatury došlo ke zpřesnění a vymezení formulace problému na otázky:

„Jaká je četnost hovorů rodičů s dětmi o nebezpečí kyberšikany?“

„Jaké instituce či jednotlivci jsou nejčastější možností při hledání pomoci v případě kyberšikany?“

„Jsou rozdíly znalostí problematiky kyberšikany mezi rodiči žáků běžných základních škol a základních škol – LMP?“

4.3 CÍLE VÝZKUMU

Cílem tohoto pedagogického výzkumu je zmapování informovanosti o kyberšikaně rodičů žáků na třech základních školách – LMP v Karlovarském kraji (v Aši, Karlových Varech a Kraslicích), zmapování informovanosti o kyberšikaně rodičů žáků na jedné běžné základní škole v Karlovarském kraji (v Aši), porovnání rozdílů a využití výsledků v praxi při zařazování témat kyberšikany v interakci škola - rodiče žáků.

4.4 VYMEZENÍ A MODELOVÁNÍ VÝZKUMNÉHO POLE

Bylo velmi obtížné ve velkém počtu možných proměnných, které v tomto výzkumném poli vstupují do hry, přistoupit k jejich zúžení a najít vazby, které se budou brát jako klíčové.

model – zjednodušená slovní nebo grafická charakteristika základních proměnných pojatých do výzkumného pole a jejich vzájemných vazeb

proměnná – empiricky definované znaky jevu a jeho projevy (vlastnosti, které nabývají určitých měřitelných hodnot)

nezávisle proměnná - proměnná, která z hlediska našeho výzkumu (nikoliv absolutně) nezávisí na proměnné jiné

- ❖ pohlaví žáka
- ❖ věk žáka
- ❖ pohlaví rodiče
- ❖ věk rodiče
- ❖ dosažené vzdělání rodičů

závisle proměnná – je výsledkem působení ostatních proměnných

- ❖ četnost přístupu k internetu
- ❖ zkušenosti s kyberšikanou
- ❖ prevence kyberšikany
- ❖ řešení následků kyberšikany

intervenující proměnná – zprostředkovává změny v závisle proměnných

- ❖ situační vlivy
- ❖ vnější vlivy
- ❖ vnitřní vlivy

4.5 ZÁKLADNÍ SOUBOR A VZOREK

Základní soubor

Základním souborem pro tento pedagogický výzkum budou všichni rodiče žáků ze základních škol vzdělávajících žáky s LMP a z běžných základních škol v Karlovarském kraji. Velikost základního souboru tedy odpovídá počtu všech rodičů žáků ze základních škol vzdělávajících žáky s LMP a z běžných základních škol v Karlovarském kraji v roce 2017.

Vzorek

Jako vzorek byli osloveni rodiče žáků v rámci tří základních škol vzdělávajících žáky s LMP a jedné běžné základní školy, které jsou typickým příkladem základního souboru.

4.6 FORMULACE HYPOTÉZ

Výchozí hypotéza:

H I: Více rodičů žáků z běžné ZŠ než rodičů žáků ze ZŠ-LMP ví, co je kyberšikana.

Pomocné hypotézy:

H 1: Většina rodičů žáků z běžné základní školy má povědomí, co je to kyberšikana.

H 2: Většina rodičů žáků ze základní školy – LMP nemá povědomí co je kyberšikana.

4.7 POŘADÍ OTÁZEK V DOTAZNÍKU

Při tvorbě dotazníku (viz Příloha 1.) bylo hleděno na jednoduchost otázek, aby i rodiče s nízkým vzděláním mohli odpovídat relevantně vůči rodičům se vzděláním vyšším, aby otázky všichni chápali stejně. Otázky se zaměřují především na prokázání znalostí o kyberšikaně, jestli rodiče vědí, co to kyberšikana je, jestli ji tedy považují za nebezpečnou pro své děti a jestli vědí, kam se obrátit v případě setkání s ní.

Dotazník obsahuje otázky uzavřené a polouzavřené.

Na začátku dotazníku jsou vloženy otázky nástrojové. Voleny jsou jednoduché, srozumitelné otázky kontaktního typu, a to otázky identifikační (1 - 3) a filtrační (4 – 5). Dále následují otázky výsledkové, a to měřítkové (6 – 9) a nominální (10 – 14). Otázky 13 a 14 jsou zároveň otázkami kontrolními k otázce 9, jsou tedy zařazené až později, tak, aby se

předešlo „haló efektu“. Otázka č. 13 je otázka stěžejní. Dává přehled o tom, co rodiče za kyberšikanu považují.

Otázky 15 – 17 jsou otázky pomocné. Závěrečné dvě otázky jsou také otázky výsledkové.

4.8 METODY VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

K vyhodnocování dotazníků byla zvolena popisná statistika. Nejprve se všechny odpovědi zaznamenaly do tabulky. Z nashromážděných dat se vytvořila tabulka kontingenční, ze které se pak postupně získávala data o absolutních četnostech jednotlivých odpovědí. V závislosti na počtu rozdaných a zpětně získaných dotazníků se vypočítaly relativní četnosti jednotlivých odpovědí vyjádřené v procentech. Získaná data byla následně exportována do tabulek a grafů a interpretována.

Pro ověření výchozí hypotézy H I byl použit test dobré shody chí-kvadrát⁴, který ověřuje, „zda četnosti, které byly získány měřením v pedagogické realitě, se významně odlišují od teoretických četností, které odpovídají dané nulové hypotéze.“

4.9 VLASTNÍ VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT

- Otázka č. 1 Jsem: otec - matka.

Tabulka č. 2: Genderové rozdělení rodičů (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
otec	36	45	18	22,5
matka	117	89	58,5	44,5

Z tabulky vyplývá, že na obou typech škol odpovídaly především matky. Procentuální vyjádření se zde pohybuje okolo 50 % oproti otcům, jejichž odpovědi jsou četností okolo

⁴ Chráska, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3

20%. Tato data však nejsou úplně přesná, protože mnozí respondenti zaškrtnuli obě možnosti, tedy otec i matka. Naopak u několika dotazníků je otázka vynechána. (Viz Graf č. 1: Genderové rozdělení rodičů.)

- Otázka č. 2: Rodina je: úplná - neúplná.

Tabulka č. 3: Rodina úplná x neúplná (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
úplná	113	77	56,5	38,5
neúplná	38	34	19	44,5

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti z běžné základní školy, naopak v pěti dotaznících ze ZŠ-LMP byla otázka přeskočena. Z tabulky vyplývá, že více než 55 % žáků z běžné základní školy a téměř 40 % žáků ze ZŠ-LMP jsou z úplné rodiny, v neúplné rodině žije 19 % žáků z běžné základní školy a 44,5 % žáků ze ZŠ-LMP. (Viz Graf č. 2: Rodina úplná x neúplná.)

- Otázka č. 3: Mé dítě je: dívka - chlapec - dívka i chlapec.

Tabulka č. 4: Genderové rozdělení dětí (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
dívka	53	37	26,5	18,5
chlapec	67	29	33,5	14,5
dívka i chlapec	31	50	15,5	25

Na základní škole běžného typu respondenti uvedli více chlapců, než dívek, dívku i chlapce pak uvedlo 15,5 % respondentů. Na ZŠ-LMP naopak respondenti uvedli více dívek než chlapců, dívku i chlapce zde má 25 % rodin. (Viz Graf č. 3: Genderové rozdělení dětí.)

- Otázka č. 4: Stáří dítěte.

Tabulka č. 5: Rozdělení podle věku dítěte (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
do 10 let	72	54	36	27
10-15 let	92	75	46	37,5
nad 15 let	10	24	5	12

Na obou typech základních škol byla nejpočetnější skupina dětí ve věku 10 – 15 let. Naopak nejméně dětí bylo nad 15 let, kde více těchto dětí je ze ZŠ-LMP. Děti do 10 let respondenti uvedli přibližně ve 30 %. (Viz Graf č. 4: Rozdělení podle věku dětí.)

- Otázka č. 5 : Dosažené vzdělání rodičů.

Tabulka č. 6: Rozdělení podle dosaženého vzdělání rodičů.

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
matka základní	10	52	5	26
matka vyučena	38	38	19	19
matka SŠ	77	13	38,5	6,5

matka VŠ	25	1	12,5	0,5
otec základní	5	40	2,5	20
otec vyučen	45	31	22,5	15,5
otec SŠ	69	13	34,5	6,5
otec VŠ	19	0	9,5	0

Zde vidíme významné rozdíly podle typů škol. Na škole běžného typu 22 % respondentů uvedlo, že má vysokoškolské vzdělání, 73 % středoškolské, 41,5 % vyučení a pouze 7,5 % vzdělání základní. Naopak na ZŠ-LMP pouze 0,5 % uvedlo vzdělání vysokoškolské, středoškolské 13 %, vyučení pak 34,5 % a základní vzdělání 46 % respondentů. V této otázce opět mnozí respondenti vyplňovali vzdělání u obou rodičů, tedy u otce i matky, a to nezávisle na úplnosti rodiny. Z dat tedy vyplývá, že na škole běžného typu má ve většině rodin alespoň jeden rodič vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání, naopak na ZŠ-LMP převažuje vzdělání základní a vyučení. (Viz Graf č. 5: Rozdělení podle dosaženého vzdělání rodičů.)

- Otázka č. 6 : Jak často používáte internet?

Tabulka č. 7: Rozdělení podle četnosti užívání internetu rodiči (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
denně	102	59	51	29,5
několikrát za týden	23	18	11,5	9
občas	23	24	11,5	12
nepoužívá	3	13	1,5	6,5

Internet denně používá 51 % respondentů z běžné základní školy, oproti tomu možnost „denně“ uvedlo jen 29,5 % respondentů ze ZŠ-LMP. Ostatní výsledky jsou srovnatelné na obou typech škol – rozdíl je do 5 %. (Viz Graf č. 6: Četnost užívání internetu rodiči.)

- Otázka č. 7 : Jak často používá internet můj syn/dcera:

Tabulka č. 8: Rozdělení podle četnosti užívání internetu dětmi (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
denně	66	63	33	31,5
několikrát za týden	34	14	20,5	7
občas	41	23	17	11,5
nepoužívá	10	15	5	7,5

U četnosti užívání internetu dětmi jsou srovnatelné výsledky u možností „denně“, „občas“ a „nepoužívá“, naopak 20,5 % dětí z běžné základní školy používá internet několikrát za týden oproti pouze 7 % dětí ze ZŠ-LMP. (Viz Graf č. 7: Četnost užívání internetu dětmi.)

- Otázka č. 8: Můj syn/dcera se připojuje k internetu (zaškrtněte i více možností):

Tabulka č. 9: Média, kde se dítě připojuje k internetu (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
jen ve škole	7	24	3,5	12
i doma na telefonu	86	72	43	36

i doma na tabletu	42	16	21	8
i doma na notebooku	43	34	21,5	17
i doma na PC	57	31	28,5	15,5

Nejvíce dětí na obou typech základních škol se připojuje k internetu na telefonu. Počítač uvádí téměř 30 % respondentů ze základních škol běžného typu a 15,5 % respondentů ze ZŠ-LMP. Následuje četnost připojení na notebooku a nejméně dětí na obou typech škol se údajně připojují k internetu pouze ve škole. (Viz Graf č. 8: Místo připojování k internetu dětí.)

- Otázka č. 9: Jak často hovoříte se svým dítětem o nebezpečích, které se na internetu skrývají?

Tabulka č. 10: Četnost komunikace rodičů se svými dětmi o nebezpečích kyberšikany (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
často	41	18	20,5	9
někdy	11	40	5,5	20
nehovoří, na internetu se nic neskrývá	57	39	28,5	19,5
velmi často	39	18	19,5	9

Na běžné základní škole se svými dětmi nehovoří o nebezpečích v kyberprostoru téměř 30 % respondentů, na ZŠ-LMP pak téměř 20 %. Naopak velmi často, často nebo alespoň někdy se svými dětmi o těchto nebezpečích hovoří 45,5 % respondentů z běžných základních škol a 38 % respondentů ze ZŠ-LMP. Respondentů z běžných základních škol tedy o těchto nebezpečích se svými dětmi hovoří více, než je to u respondentů ze ZŠ-LMP, rozdíl však není velký. (Viz Graf č. 9: Četnost hovorů s dětmi o kybernebezpečích.)

- Otázka č. 10: Rodič má účet na sociální síti?

Tabulka č. 11: Účet rodiče na sociálních sítích (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	95	74	47,5	37
ne	55	39	27,5	19,5

Na obou typech základních škol mají ve většině případů respondenti na některé sociální síti svůj účet. Z obou typů základních škol přibližně o 20 % méně respondentů, než respondentů s účtem, uvádí, že účet na sociální síti nemají. V porovnání jednotlivých typů základních škol se výsledky také liší přibližně o 10 %. (Viz Graf č. 10: Účet rodiče na sociálních sítích.)

Ve srovnání s průzkumem např. z roku 2010, kdy bylo náhodně vybráno 42 respondentů z dospělé populace, jsou zde čísla menší. V uvedeném průzkumu účet na sociální síti uvedlo 80 % respondentů.⁵

- Otázka č. 11: Dítě má účet na sociální síti?

Tabulka č. 12: Účet dítěte na sociálních sítích (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	62	75	31	37,5
ne	90	40	45	20

⁵ Cakirpaloglu, P., Šmahaj, J.: Únik a zneužití dat ze sociálních sítí (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://www.vmonline.cz/unik-a-zneuzeni-dat-ze-socialnich-siti/>

U dětí se vlastnictví účtu liší podle typu škol. Většina dětí z běžné základní školy údajně účet na sociální síti nemá, naopak většina dětí ze ZŠ-LMP údajně tento účet vlastní, a to i přesto, že na obou typech základních škol byla nejpočetnější skupina dětí ve věku 10 – 15 let.

V číslech na základní škole běžného typu má účet 31 % dětí a na ZŠ-LMP 37 % dětí. (Viz Graf č. 11: Účet dítěte na sociálních sítích.)

Tato čísla však nekorespondují s provedenými výzkumy. Např. uvádí se, že 81 % českých dětí má účet na Facebooku.⁶

Také průzkum e-bezpečí z roku 2015 uvádí, že z 1248 respondentů ve věku 8-17 let ze všech regionů ČR má účet na Facebooku 59,3 % dětí mladších 13 let, třináctiletých a starších dětí pak naprostá většina – 90,67 %.⁷

Rovněž zkušenost učitelů ZŠ a PRŠ Aš s účty dětí na Facebooku výrazně převyšuje data zde uváděná rodiči, viz str. 6.

- Otázka č. 12: Mám přehled o tom, co můj syn/dcera dělá na internetu.

Tabulka č. 13: Přehled rodiče o činnosti potomka na internetu (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	71	32	35,5	16
většinou	55	29	27,5	14,5
někdy	8	22	4	11
nemá	10	31	5	15,5

⁶

Výzkum České děti a Facebook 2015 realizovalo Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s Policií ČR, firmami Vodafone, Seznam.cz a Linkou bezpečí. (Výzkum byl proveden na vzorku 1248 dětí ve věku 8 – 17 let).

⁷ KOPECKÝ, Kamil. České děti a facebook 2015, výzkumná zpráva [online]. Dostupný na WWW: file:///C:/Users/uzivatel/Downloads/vyzkum_facebook_1_0_2015.pdf

Na běžné základní škole 35,5 % respondentů uvedlo, že o svých dětech na internetu vždy mají přehled, 27,5 % pak uvedlo, že mají přehled alespoň většinou. Oproti tomu na ZŠ-LMP má vždy přehled jen 16 % respondentů a možnost „většinou“ uvedlo jen 14,5 % respondentů. Zde jsou tedy významné procentuální rozdíly - téměř dvojnásobné.

Možnost, že rodiče vůbec nemají přehled, co jejich děti na internetu dělají, uvedlo na základní škole běžného typu pouze 5 % respondentů a na ZŠ-LMD 15,5 % respondentů. (Viz Graf č. 12: Přehled rodiče o činnosti dětí na internetu.)

Ve srovnání s průzkumem z roku 2016 více odpovídají výsledky ze ZŠ-LMP. Průzkum uvádí, že pětina, tedy 20 %, všech rodičů dětí v ČR vůbec nemá přehled o tom, co jejich děti na internetu dělají. „Podle nejnovějšího průzkumu UPC v České republice nemá pětina rodičů přehled o aktivitách svých dětí na internetu. Třetina rodičů nestanovuje dětem na internetu žádná pravidla při využívání sociálních sítí a bezpečnostní incident na internetu již řešila každá čtvrtá rodina.“⁸

Rovněž výzkum společnosti Seznam.cz poukazuje na neutěšenou situaci v informování o kyberprostoru v rodině. „Podle výzkumu společnosti Seznam.cz nosí v kapse smartphone s přístupem na web 78 % školáků navštěvujících 4. až 9. třídu základní školy. Jak se zodpovědně chovat na internetu, se naučí doma jen necelá třetina z nich (29 %). To jinými slovy znamená, že drtivá většina rodičů bezpečnost na celosvětové počítačové síti se svými dětmi vůbec neřeší.“⁹

- Otázka č. 13: Kyberšikana je:

Tabulka č. 14: Co je kyberšikana (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)

⁸ , UPC. Průzkum UPC: Děti na internetu očima rodičů. *Www.novinky.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <https://www.upc.cz/o-upc/pro-novinare/tiskove-zpravy/rok2016/pruzkum-upc-deti-na-internetu-ocima-rodicu/>

⁹ , mif, Novinky. Na internetu číhá mnoho hrozeb. Většina rodičů na to ale děti nepřipraví. *Www.novinky.cz* [online]. [cit. 2017-06-18]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-65157020-pruzkum-petina-rodicu-nema-prehled-o-aktivitach-svych-deti-na-internetu>

	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
šikana dětí ve třídě	2	27	1	13,5
šikana dětí ve škole staršími spolužáky	4	28	2	14
snaha ublížit druhému, tedy ztrapňování, ohrožování, obtěžování, zastrásování pomocí el. prostředků	103	59	51,5	29,5
roztržky „tváří v tvář“, např. fyzické napadání	1	19	0,5	9,5
zesměšňování spolužáků nebo učitelů na sociálních sítích, aniž by o tom postižení věděli	62	41	31	20,5

51,5 % respondentů z běžné základní školy uvedlo jednu ze správných možností, co kyberšikana je, 31 % uvedlo i druhou. Ostatní možnosti, které kyberšikanu nepopisovaly, uvedlo pouze 3,5 % všech respondentů. Naopak větší počty respondentů ze ZŠ-LMP uvádělo chybné popisy kyberšikany, správné odpovědi byly zaznamenány u 29,5 % a 20,5% respondentů (dvě správné možnosti). (Viz Graf č. 13: Povědomí rodiče o kyberšikaně.)

Lze tedy usuzovat, že povědomí o kyberšikaně je u rodičů žáků ze ZŠ-LMP výrazně nižší, než u rodičů žáků z běžné základní školy. Předpoklad ověříme ještě pomocí testu dobré shody chí kvadrátu (Chrásková 2016).

Na této otázce provedeme testování hlavní hypotézy H_1 : Více rodičů žáků z běžné ZŠ než rodičů žáků ze ZŠ-LMP ví, co je kyberšikana.

Uurčíme nulovou hypotézu H_0 : Povědomí o kyberšikaně rodičů žáků z běžné základní školy je shodné s povědomím rodičů žáků ze ZŠ-LMP.

Jednotlivým možnostem odpovědí přiřadíme číselné kódy 1-5.

Tabulka č. 15: Pozorované četnosti (zdroj: vlastní).

rodiče	kódy					Σ
	1	2	3	4	5	
běžná ZŠ	2	4	103	1	62	172
ZŠ-LMP	27	28	59	19	41	174
Σ	29	32	162	20	103	346

Tabulka č. 16: Očekávané četnosti (zdroj: vlastní).

rodiče	kódy					Σ
	1	2	3	4	5	
běžná ZŠ	14,41618	15,90751	80,53179	9,942197	51,20231	172
ZŠ-LMP	14,58382	16,09249	81,46821	10,0578	51,79769	174
Σ	29	32	162	20	103	346

Tabulka č. 17: Chí kvadrát.

χ^2				
10,69365	8,913328404	6,268584902	8,04277793	2,277047
10,57074	8,810876354	6,196532202	7,9503322	2,250874
Σ	71,97474			

Vypočítaná hodnota testového kritéria chí kvadrátu je zde 71,97, je tedy větší, než je hodnota kritická pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 a příslušného počtu stupně volnosti. Na hladině významnosti 5 % tedy nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H_1 , která nám říká, že zde určitá závislost existuje. Lze tedy potvrdit, že více rodičů žáků z běžné základní školy má povědomí, co je kyberšikana, oproti rodičům žáků ze ZŠ-LMP.

- Otázka č. 14: Co může být podle vás ke kyberšikaně použito? (Zaškrtněte i více možností). (Zdroj: vlastní).

Tabulka č. 18: Prostředky pro kyberšikanu (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
televize	13	22	6,5	11
rádio	4	13	2	6,5
blogy	87	47	43,5	23,5
videokamera	57	26	28,5	13
fotoaparát	50	28	25	14
počítač	113	51	56,5	25,5
chat	118	53	59	26,5
mobilní telefon	128	77	64	38,5
Facebook	142	86	71	43
e-mail	116	54	58	27
nic z nabízených možností	2	6	1	3

Z dat vidíme, že i zde je větší procentuální zastoupení správných odpovědí u respondentů ze základních škol běžného typu. Nejvíce respondentů označilo za možný prostředek kyberšikanu Facebook (71 %), následoval mobilní telefon (64 %) a e-mail (58 %). Pouze dvě možnosti (Facebook a mobilní telefon) označilo více než 30 % respondentů ze ZŠ-LMP, četnost ostatních správných možností se pohybovala pod 30 procenty. (Viz Graf č. 14: Prostředky kyberšikanu.)

- Otázka č. 15: Myslíte si, že je kyberšikanu nebezpečná?

Tabulka č. 19: Je kyberšikana nebezpečná? (Zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	130	59	65	29,5
může být	15	42	7,5	21
ne	3	12	1,5	6

Nebezpečí kyberšikany vnímá 65 % respondentů z běžné základní školy oproti 29,5 % respondentům ze ZŠ-LMP, což je významný rozdíl. Naopak více respondentů ze ZŠ-LMP si myslí, že kyberšikana nebezpečná může být. Že nebezpečná vůbec není, uvedlo 6 % respondentů ze ZŠ-LMP, z běžné základní školy jen 1,5%. (Viz Graf č. 15: Názor rodiče na nebezpečí kyberšikany.)

- Otázka č. 16: Myslíte si, že na internetu hrozí větší nebezpečí, než třeba venku?

Tabulka č. 20: Větší nebezpečí venku než na internetu (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	20	19	10	9,5
ne	19	16	9,5	8
je to tak nastejno	81	36	40,5	18
mému dítěti nic nehrozí	8	8	4	4
nevím	18	37	9	18,5

Z nashromážděných dat vidíme, že hranici 40 % překročila pouze odpověď „je to tak nastejno“, a to u respondentů z běžných základních škol. Ostatní možnosti (kromě odpovědi, že dítěti nehrozí nikde nic – shodně na obou typech škol 4%) se pohybují kolem 10 % a 18,5 % respondentů ze ZŠ-LMP uvedlo, že neví. (Viz Graf č. 16: Míra nebezpečí kyberšikany ve srovnání s reálným světem.)

- Otázka č. 17: Setkal/a jste se někdy s tímto druhem šikany?

Tabulka č. 21: Setkání rodičů s kyberšikanou (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	27	20	13,5	10
ne	122	92	61	46
KDE (psáno přesně dle respondentů):				
běžná ZŠ	1. Facebook 2. filmový dokument 3. jen informativně 4. jen v TV 5. na facebooku 6. na gymnáziu- pomluva + falešné obvinění na facebooku od spolužačky 7. na odborném učilišti 8. na SŠ 9. na učilišti 10. o mém známém byla vytvořena hanlivá stránka na facebooku: "Lukátor šukátor" 11. odborné učiliště 12. pracuji jako policistka 13. starší dcera ve škole 14. TV 15. u dcery ve škole 16. v médiích 17. v práci-pracuji s dětmi 18. v pracovním prostředí-škola 19. v televizi 20. ve škole 21. ve škole, neteř měla krátkodobý problém			

	22. ve škole 23. základní škola Hlávková (Flaška)
ZŠ - LMD	1. druhého sledovala z televize 2. Facebook 3. na střední škole 4. setkal jsem se s tímto jevem v Televizních Novinách 5. škole 6. u nás ve škole 7. v Aši ve škole za mého mládí 8. v práci

Většina respondentů z obou typů škol uvedla, že se s kyberšikanou nesetkali. Setkání připustilo 10-13,5 % respondentů. (Viz Graf č. 17: Setkání rodiče s kyberšikanou.)

Více konkrétních odpovědí jsme zaznamenali u respondentů z běžných základních škol. Uváděli jak školu, tak média, tedy zkušenost zprostředkovanou, či sociální sítě. V několika případech i zkušenost profesní.

- Otázka č. 18: Myslíte si, že kyberšikana může být provozována i nevědomě?

Tabulka č. 22: Nevědomé provozování kyberšikany (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	74	44	37	22
ne - když to někdo dělá, musí o tom vědět	73	66	36,5	33

Tato otázka testovala důkladnější znalost kyberšikany, jestli rodiče vědí, že kyberšikana může někdy vzniknout i neúmyslně, nevědomě. Odpovědi respondentů se významně nelišily v závislosti na typu školy, obzvláště u odpovědi „ne“. Odpověď „ano“ uvedlo 37 % respondentů z běžné základní školy oproti 22 % respondentů ze ZŠ-LMP. (Viz Graf č. 18: Názor rodiče na nevědomé způsobení kyberšikany.)

- Otázka č. 19: V případě kyberšikany víte, kam se obrátit s prosbou o pomoc?

Tabulka č. 23: Rodiče ví, kam se obrátit v případě výskytu kyberšikany (zdroj: vlastní).

Varianty odpovědí	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP	Běžná ZŠ	ZŠ-LMP
ano	86	37	43	18,5
ne	5	12	2,5	6
nevím, ale informace bych uvítal/a	44	48	22	24
vyřešil bych si to sám/sama	19	18	9,8	9
KAM (psáno přesně dle respondentů):				
běžná ZŠ	1. internetová poradna, e-bezpečí, linka bezpečí on-line, policie 2. Jánský 3. linka bezpečí 4. linka bezpečí, policie 5. linka bezpečí, policie ČR 6. metodik prevence ve škole, na policii 7. na pana Kamila Kopeckého (účastnila jsem se jeho přednášky) 8. na paní učitelku Radku Černou 9. na policii 10. na policii, na ředitele školy 11. na policii, na třídní učitelku 12. na policii, školu 13. na různých internetových stránkách 14. na správce sítě 15. na správce sítí nebo na rodiče 16. na učitele 17. na věštkiny Jolandu 18. PČR 19. PČR, OSPOD, OSVZ, výchovná poradkyně v ZŠ, MÚ Aš 20. PČR, OSPOD, Psycholog (když je potřeba) 21. PČR, rodiče, OSVZ 22. podle druhu šikany, na rodiče šikanujícího, školu, na policii- v případě neznámé osoby nebo dospělé			

	23. policie 24. policie 25. policie ČR 26. policie ČR 27. policie ČR a poradenská zařízení 28. policie ČR-kyberšikana-odbor zabývající se trestnými činy na netu 29. policie, právník, linka bezpečí 30. policie, škola 31. policie, škola, rodiče 32. policie, ZŠ 33. policie? 34. rodiče, linka bezpečí, učitelé, policie 35. rodiče, učitelé, policie 36. Roman Kohout-kyberšikana 37. řešit přes státní orgán 38. správce stránek, sítě, policie, psycholog-terapeut atd. 39. škola 40. škola, výchovný poradce, linka bezpečí 116 a 111, školní psycholog, rodičovská linka, policie ČR, pediatr 41. škola, PČR 42. škola, policie 43. škola, policie, rodiče 44. škola, poradna, policie 45. škola-učitel-výchovný poradce, policie ČR 46. určitě na dotyčné stránky Facebooku a policii 47. v jakémkoliv případě šikany bych se obrátil na policii a poté na psychologa atd. 48. v první řadě na školu, kterou mé dítě navštěvuje 49. v případě dítěte na školu a rodiče původců šikany 50. vedení školy, policie 51. záleží čeho, koho by se to týkalo, policie, rodiče, učitel 52. záleží o jaký problém a koho se týká, určitě škola, policie
ZŠ - LMD	1. ja jsy to budu řešit sám 2. ja sama na sebe 3. na polici 4. na policie ČR 5. na policii 6. na policiji 7. na seba 8. na učitele 9. na učitele nebo 112 10. obrátila bych se na policii 11. obrátila semse na policatí! 12. policie 13. Policie, Rodiče 14. Policie, soc. Prac. Úřední inst.

	15. policie, učitelé, veřejné služby 16. Policii 17. policije 18. pouze se domnívám policie, pár pokusů o vymazání fotky či komentáře jsem požádala správce facebook a bezúspěšně (špatná spolupráce s nimi jelikož se dají na své dojmy a nerespektují, že mne to obtěžuje) 19. škola 20. škola, Policie 21. škola, Policie ČR 22. učitel

Tato otázka byla také považována za stěžejní. Jestli rodiče vědí, kam se obrátit v případě již vzniklé kyberšikany, je jistě směrodatné v náhledu na jejich povědomí o tomto jevu. Bohužel jen v několika málo případech a pouze na základní škole běžného typu byly uvedeny konkrétně i Linka bezpečí (116 111), poradna e-bezpečí (www.napisnam.cz), ani jednou pak nebyla uvedena Rodičovská linka (840 111 234) či Národní centrum bezpečnějšího internetu – www.horkalinka.cz. Pozitivní je, že v mnoha případech byla uvedena Policie ČR a škola.

Na základní škole běžného typu uvedlo 46 % respondentů, že vědí, kam se v případě kyberšikany obrátit, oproti 18,5 % na ZŠ-LMP. Významná jsou také data z odpovědi „nevím, ale informace bych uvítal/a“, 22 % respondentů z běžné ZŠ a 24 % respondentů ze ZŠ-LMP by uvítalo více informací.

5 VYMEZENÍ ROLE RODIČŮ PŘI OCHRANĚ POTOMKŮ PŘED KYBERŠIKANOU

Jak už jsme psali, rodina je nejdůležitější faktor v životě dítěte. Mezi hlavní funkce rodiny patří mimo jiné uspokojení základních potřeb dítěte, tedy i pocitu bezpečí. Proto by rodina měla být také hlavním článkem, který dokáže zajistit i pocit bezpečí v kyberprostoru. Aby tuto funkci mohla rodina plnit, je nezbytné, aby rodiče měli o kyberšikaně dostatek informací, aby sami věděli, čím se může projevat, jaké může mít následky a jak se jí lze účinně bránit.

Pokud rodič má dostatek „povědomí“ o nástrahách kyberšikany, může jej v rámci prevence předávat svým výchovným působením dítěti. Zde uvádíme konkrétní body, které by ideálně každý rodič měl naplňovat (Kohout 2016):

- Povídat si s dítětem o tom, že je správné, když si může na internetu povídat se stejně starým kamarádem z druhého konce republiky, je však vždy i možné, že se na internetu pod tímto kamarádem skrývá někdo jiný.
- Povídat si o tom, že je velmi nebezpečné chodit na schůzku domluvenou přes internet, aniž by o tom věděl ještě někdo jiný.
- Sledovat, co dítě na internetu dělá.
- Povídat si s dítětem, o čem si píše na internetových diskuzích. Povídat si o tom, že i když někdo začne někoho urážet, nikdy nemá cenu vracet mu to stejnou mincí, je lépe takové urážky ignorovat a neodpovídat na ně.
- Povídat si s dítětem o tom, co je dobré sdílet a publikovat nebo posílat na internetu a co není, s kým je dobré sdílet příspěvky, jak dobře zabezpečit své soukromí.
- Naučit dítě používat silná hesla, naučit ho větné pomůcky apod.
- Naučit dítě, že každému potvrzení musí předcházet důkladné přečtení toho, co se potvrzuje, i kdyby mu s přečtením měl pomoci třeba rodič nebo sourozenec.
- Zajímat se o jeho online kamarády, chtít o nich vědět nějaké informace.
- Učit dítě, že intimní informace (tajemství) by si s kamarády měl povídat tvář v tvář, psané mohou být kdykoliv zneužitelné.

- Povídat si o tom, že kdyby se něco takového stalo, lze to vyřešit, dítě na to nebude samo a po čase bude opět vše v pořádku.

Role rodičů nespočívá pouze v ochraně obětí kyberšikany, negativní dopady na psychický vývoj dětí má i chování agresorů nebo přihlížejících. Kohout (2016) uvádí, že u agresorů kyberšikany dochází ke zvýšené pravděpodobnosti pozdějšího výskytu poruch chování, jako je např. zneužívání omamných látek, násilné trestné činnosti apod. U přihlížejících vítězí negativní pocity, jako je strach, bezmoc, obava, výčitky apod. Rodiče by tedy v neposlední řadě měli hovořit s dětmi o špatném chování, které není vůči ostatním přípustné.

Včasně rozpoznání některého z těchto patologických jevů je podmíněno výše uvedeným zájmem rodičů o „dění“ svých potomků v kyberprostoru, stejně tak jako i vnímáním změn v jejich chování.

Školy by se měly v rámci podpory prevence kyberšikany registrovat do ještě ne tolik známého portálu „Nenech to být“ (www.nntb.cz), v němž nejen žáci, ale i rodiče, mohou přes jednoduchý webový formulář nahlásit jakékoliv setkání s kyberšikanou. „Autoři chtějí projektem pomoci šikanu odhalovat hlavně přes tzv. mlčící většinu třídy. Tedy děti, které šikanu vidí, ale často se jí bojí nahlásit.“¹⁰

Zde mohou děti anonymně kyberšikanu nahlásit třeba právě i se svými rodiči, je dobré tedy předávat informace i o této možnosti.

¹⁰ *Nenech to být, vzkazuje žákům novým projekt. Proti šikaně bojuje přes 'přihlížející většinu'* [online]. 2017 [cit. 2017-06-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vysocina/zpravy/_zprava/nenech-to-byt-vzkazuje-zakum-novym-projekt-proti-sikane-bojuje-pres-prihlizejici-vetsinu--1712286

ZÁVĚR

Bakalářská práce ověřuje a porovnává povědomí rodičů dětí o kyberšikaně, a to na dvou typech základních škol - na běžných základních školách a na základních školách vzdělávajících žáky dle §16 Školského zákona - zde uvažujeme školy vzdělávající žáky s lehkým mentálním postižením.

Školy tohoto typu navštěvují žáci, kteří mnohdy pocházejí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, jež s sebou zákonitě přináší specifické nároky na spolupráci mezi školou a rodinou.

Bakalářská práce potvrdila, že oproti rodičům žáků z běžných základních škol mají rodiče žáků ze ZŠ-LMP menší povědomí, co je to kyberšikana, byť tyto rozdíly nejsou markantní. Škola by proto měla cíleně a systematicky zařazovat témata kyberšikany do pravidelné komunikace s rodiči.

V minimálních preventivních programech mají školy již většinou podrobně zpracovanou metodiku, jak se v případě kyberšikany chovat či jak jí předcházet na půdě školy. Důležitá však je i prevence ze strany rodičů dětí, což je touto bakalářskou prací vnímáno jako nejdůležitější součást prevence kyberšikany i ve školním prostředí.

A aby prevenci rodiče mohli podporovat, nesmí jim chybět informace. Hovořit s rodiči dětí o kyberšikaně, až když se objeví, je pozdě! Proto by se dílčí témata týkající se právě kyberšikany měla zařazovat do každých třídních schůzek.

Na závěr si dovoluujeme poukázat na význam zvyšování povědomí o kyberšikaně u rodičů dětí ze ZŠ-LMP vyjádřením jednoho z rodičů, který si pro informace sám přišel po vyplnění dotazníku: „Paní učitelko, to jsem se chtěl zeptat, co je to vlastně ta kyberšikana? Co je šikana, to vím, ale co je to to kyber? To jsem v životě neslyšel.“

RESUMÉ

Tato bakalářská práce stanovuje možnosti rodičů dětí ze základních škol při jejich ochraně před kyberšikanou. Aby rodiče tyto možnosti mohli využívat, musí být s kyberšikanou sami seznámeni. Bakalářská práce proto srovnává jejich povědomí o kyberšikaně, a to na dvou typech základních škol – na běžných základních školách a na základních školách vzdělávajících žáky s lehkým mentálním postižením. Podle výsledků srovnání pak podává doporučení pro školy, jak možnosti rodičů při ochraně potomků před kyberšikanou podporovat.

RÉSUMÉ

This bachelor thesis determines the options of protection against cyberbullying for primary school children's parents. To be able to utilize the options it is essential for parents to be acquainted with the issues of cyberbullying. Therefore, the general awareness of cyberbullying at schools is researched. The chosen schools are divided into two groups - common primary schools and primary schools educating children with mild mental handicap. On the basis of the results some useful recommendation for schools to help to support the possibilities of parents in protecting their children against cyberbullying is suggested.

SEZNAM LITERATURY

Zdroje literární:

Bártová, Hilda a Bárta, Vladimír. Marketingový výzkum trhu. 1. vyd. Praha: Economia, 1991. Isbn 80-85378-09-4

Boková, I. a kol. Rodiče, děti a jejich problémy. Praha: Sdružení linka bezpečí, 2011. 126 s. Isbn 978-80-904920-1-1

Helus, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. 2. vyd. Praha: Grada, 2015. 400 s. ISBN 978-80-247-4674-6

Haviger, J., Havigerová, M., Loudová, I. Lexikální stopa pojmu rodina. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 133 s. ISBN 978-80-7435-429-8

Chráska, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3

Jedlička, R., Koťa, J., Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Praha: Karolinum, 1998.

Kolář, Michal. Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367871-5

Kopecký, Kamil a Krejčí, Veronika. Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče. 1. vyd. Olomouc: Net university, s.r.o., 2010. 35 s. ISBN 978-80-254-7866-0

Možný, I. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.

Pelikán, Jiří. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Praha: Karolinum, 2004.

Pipeková, J. et al. Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3., přepr. a rozšíř. vyd. Brno: Paido, 2010. 401 stran. ISBN 978-80-7315-198-0

Švarcová-Slabinová, Iva. Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče. Vyd. 3., přeprac. Praha: Portál, 2006. 198 s. Speciální pedagogika. ISBN 80-7367-060-7

Vágnerová, M., Psychopatologie pro pomáhající profese, Praha: Portál 2004.

Vágnerová, M. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005.

Zdoje elektronické:

Autor neuveden. Desatero bezpečného internetu [online]. Dostupný na [www: http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx](http://www.bezpecnyinternet.cz/deti/rady-pro-tebe/desatero-bezpecneho-internetu.aspx)

Autor neuveden. Online helpline [online]. Dostupný na [www: http://onlinehelpline.cz/](http://onlinehelpline.cz/)

Autor neuveden. Internetová šikana [online]. [cit. 2.4.2017]. Dostupný na [www: http://www.esafetykit.net/index2.html](http://www.esafetykit.net/index2.html)

Autor neuveden. [Http://www.nebudobet.cz/?cat=kybersikana](http://www.nebudobet.cz/?cat=kybersikana) [online]. Dostupný na [www: http://www.nebudobet.cz/upload/server/php/files/kybersikana_2.png](http://www.nebudobet.cz/upload/server/php/files/kybersikana_2.png)

Autor neuveden. Úvod do rizikové komunikace [online]. Dostupný na [www: http://www.nebudobet.cz/upload/server/php/files/kybersikana_2.png](http://www.nebudobet.cz/upload/server/php/files/kybersikana_2.png)

Autor neuveden. Co je to kyberšikana a jak se projevuje? [online]. Dostupný na [www: http://www.bezpecne-online.cz/pro-rodice-a-ucitele/teenageri-a-komunikace-na-internetu/co-je-to-kybersikana-a-jak-se-projevuje.html](http://www.bezpecne-online.cz/pro-rodice-a-ucitele/teenageri-a-komunikace-na-internetu/co-je-to-kybersikana-a-jak-se-projevuje.html)

Autor neuveden. Co je to kyberšikana a jak se projevuje? [online]. Dostupný na [www: https://www.mestokladno.cz/co-je-to-kybersikana-a-jak-se-projevuje/d-1443022](https://www.mestokladno.cz/co-je-to-kybersikana-a-jak-se-projevuje/d-1443022).

Čakirpaloglu, P., Šmahaj, J.: Únik a zneužití dat ze sociálních sítí (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://www.vmonline.cz/unik-a-zneuziti-dat-ze-socialnich-siti/>

Čírtková, Ludmila. 2012. Násilí jako zážitek. Psychologie dnes č. 3/2012. Dostupné z: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/ukazky/nasili-jakozazitek/47010/>

Dědková L., Macháčková H. Co je a co není kyberšikana? [online]. 2014. Dostupný na [www: http://www.online.muni.cz/vite/4834-co-je-a-neni-kybersikana](http://www.online.muni.cz/vite/4834-co-je-a-neni-kybersikana)

Kohout, Roman a Mgr. Radek Karchňák. Bezpečnost v online prostředí [online]. Karlovy vary: Biblio Karlovy Vary, 2016 [cit. 2017-06-10]. ISBN 978-80-260-9543-9. Dostupné z: <file:///c:/users/uzivatel/downloads/bezpecnost%20v%20online%20prostredi.pdf>

Bc. Kopečná, Karla. Šikana v 6. A 7. třídách ZŠ pohledem žáků a rodičů: diplomová práce. UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2013. Dostupné také z: <file:///c:/users/uzivatel/downloads/bp%20a%20dp%20sikana%20a%20kybersikana%20na%20zs%20+%20dotazniky%20deti,%20rodice,%20ucitele/utb-fhs-dp-kopecna-2013-sikana%20v%206.%20a%207.%20tridach%20zs%20pohledem%20zaku%20a%20rodicu+do-tazniky.pdf>

Kopecký, Kamil. České děti a Facebook 2015, výzkumná zpráva [online]. Dostupný na [www: file:///c:/users/uzivatel/downloads/vyzkum_facebook_1_0_2015.pdf](file:///c:/users/uzivatel/downloads/vyzkum_facebook_1_0_2015.pdf)

Kopecký, K.; Krejčí, V. Nebezpečí elektronické komunikace [online]. Olomouc : UP Olomouc, 2009-2010 [cit. 2010-03-02]. Dostupné z www: <http://cms.ebezpeci.cz/content/view/247/63/lang,czech/>

Kožíšek, M; Urbanová, R; Žihlová, P. Seznam se bezpečně [online]. 2009 [cit. 2010-02-10]. Dostupné z www: <<http://www.seznamsebezpecne.cz/>>

Kopecký, K. Kyberšikana jako jeden z projevů celospolečenské krize výchovy. Internetový portál e-bezpečí. Centrum Prvok pdf UP: Olomouc, 2011. Online na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/303-kybersikana-jako-jeden-z-projevu-krize-vychovy>

Kopecký, K. Jak na prevenci kyberšikany. Internetový portál e-bezpečí. Centrum Prvok pdf UP: Olomouc, 2011. Online na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/361-prevence-kybersikany>

Kopecký K. Jak na prevenci kyberšikany [online]. Dostupný na www: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/361-prevence-kybersikany>

Kopecký, Kamil a kol. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu [online]. Olomouc 2015. Dostupný na www: file:///c:/users/uzivatel/downloads/rizikove_chovani_deti_2015_book_1_0.pdf

Kopecký, Kamil. Digitální rodičovství - starý koncept v novém kabátě [online]. Olomouc. Dostupný na www: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/1012-digitalni-rodicovstvi>

Kopecký, Kamil. Nebezpečí internetové komunikace III. [online]. 2012. Dostupný na www: file:///c:/users/uzivatel/downloads/vyzkum3_2012_elektronicka.pdf

Krůlová V. Kyberšikana jako jedna z forem sociálněpatologických jevů [online]. Dostupný na www: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasili/administrace/clankyfile/20131219101253730779.pdf>

Malečková, Romana, 2012. Děti, počítače a internet [online]. Statistika a my, číslo 3/2012. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20555413/1804120329.pdf/739d8743-b2af-41b5-b348-427eb960d3ec?version=1.0>

Nenech to být, vzkazuje žákům nový projekt. Proti šikaně bojuje přes 'přihlízející většinu' [online]. 2017 [cit. 2017-06-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vysocina/zpravy/_zprava/nenech-to-byt-vzkazuje-zakum-novym-projekt-proti-sikane-bojuje-pres-prihlizejici-vetsinu--1712286

, mif, novinky. Na internetu číhá mnoho hrozeb. Většina rodičů na to ale děti nepřipraví. www.novinky.cz [online]. [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-65157020-pruzkum-petina-rodicu-nema-prehled-o-aktivitach-svych-deti-na-internetu>

Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality. 2014. Ministerstvo vnitra ČR. Trestné činy spáchané internetem a ostatními počítačovými sítěmi. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/component/content/article/17-novinky/1009-trestneciny-2015>

MŠMT. 2013. Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/30376>

Prevence-Praha.cz. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2014. [online]. Dostupné z: <http://www.prevencepraha.cz/vyzkumy>

Resilience. In: wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (ca): wikimedia foundation, 2001- [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/resilience_\(psychologie\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/resilience_(psychologie))

Školský zákon ve znění účinném od 1. 1. 2017 do 31. 8. 2017 [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-1-2017-do-31-8-2017>

Rodiče, učitelé, žáci. Projekt e-bezpečí [online]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci>.

Seznam.cz, bezpecnyinternet.cz, UP v Olomouci. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013 [online]. Dostupný na [www: file:///c:/users/uzivatel/downloads/bezpecny_internet_prezentace_final.pdf](http://www.file:///c:/users/uzivatel/downloads/bezpecny_internet_prezentace_final.pdf)

Konupčík, PaedDr. Pavel. Učební text pro předmět "komunikační technologie". Ped. f. MU, 2010. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/teach/komunikal.pdf>.

Sixta, Jiří. Šikana a kyberšikana - jak se bránit. In: [online] dostupné z http://www.cmvzdelavaci.cz/files/khk/13_0107_pelajova_metodika_sikana-a-kybersikana_nahled_v01.pdf.

Stop kybernásilí. [online]. Dostupné z: <http://www.stopkybersikane.cz/>.

Šlahorová, Lenka. Sociálně patologický jev kyberšikana u žáků 2. stupně ZŠ Kravsko: bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava, Katedra sociální práce, 2016. Dostupné také z: [file:///c:/users/uzivatel/downloads/bp%20a%20dp%20sikana%20a%20kybersikana%20na%20zs%20+%20dotazniky%20deti,%20rodice,%20ucitele/vspj-ksp-bp-sahorova-socialne%20patologicky%20jev%20kybersikana%20u%20zaku%202.%20st.%20zs%20kravsko+dotaznik%20zaci.pdf](http://www.file:///c:/users/uzivatel/downloads/bp%20a%20dp%20sikana%20a%20kybersikana%20na%20zs%20+%20dotazniky%20deti,%20rodice,%20ucitele/vspj-ksp-bp-sahorova-socialne%20patologicky%20jev%20kybersikana%20u%20zaku%202.%20st.%20zs%20kravsko+dotaznik%20zaci.pdf)

, upc. Průzkum UPC: Děti na internetu očima rodičů. www.novinky.cz [online]. 2016 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <https://www.upc.cz/o-upc/pro-novinare/tiskove-zpravy/rok2016/pruzkum-upc-deti-na-internetu-ocima-rodicu/>

Vordová R., Kotlík M. Co je to kyberšikana? [online]. Dostupný na [www: http://www.minimalizacesikany.cz/chci-se-dozvedet/fenomen-kybersikana/178-co-je-to-kyberikana](http://www.minimalizacesikany.cz/chci-se-dozvedet/fenomen-kybersikana/178-co-je-to-kyberikana)

Výzkumná zpráva. Minimalizace šikany [online]. [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/ke-stazeni/tisk/tiskove-zpravy/101-78-pachatelu-kybersikany-je-ze-stejne-skoly-jako-obet>

Zóna nejbližšího vývoje (vygotsky) [online]. [cit. 2017-06-06]. Dostupné z: [http://wiki.knihovna.cz/index.php/z%3b3na_nejbl%5be%5a1%3adho_v%3bdvoje_\(Vygotsky\)](http://wiki.knihovna.cz/index.php/z%3b3na_nejbl%5be%5a1%3adho_v%3bdvoje_(Vygotsky))

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1: Dotazníkové šetření (zdroj: vlastní).	18
Tabulka č. 2: Genderové rozdělení rodičů (zdroj: vlastní).	21
Tabulka č. 3: Rodina úplná x neúplná (zdroj: vlastní).	22
Tabulka č. 4: Genderové rozdělení dětí (zdroj: vlastní).	22
Tabulka č. 5: Rozdělení podle věku dítěte (zdroj: vlastní).	23
Tabulka č. 6: Rozdělení podle dosaženého vzdělání rodičů.	23
Tabulka č. 7: Rozdělení podle četnosti užívání internetu rodiči (zdroj: vlastní).	24
Tabulka č. 8: Rozdělení podle četnosti užívání internetu dětmi (zdroj: vlastní).	25
Tabulka č. 9: Média, kde se dítě připojuje k internetu (zdroj: vlastní).	25
Tabulka č. 10: Četnost komunikace rodičů se svými dětmi o nebezpečích kyberšikany (zdroj: vlastní).	26
Tabulka č. 11: Účet rodiče na sociálních sítích (zdroj: vlastní).	27
Tabulka č. 12: Účet dítěte na sociálních sítích (zdroj: vlastní).	27
Tabulka č. 13: Přehled rodiče o činnosti potomka na internetu (zdroj: vlastní).	28
Tabulka č. 14: Co je kyberšikana (zdroj: vlastní).	29
Tabulka č. 15: Pozorované četnosti (zdroj: vlastní).	31
Tabulka č. 16: Očekávané četnosti (zdroj: vlastní).	31
Tabulka č. 17: Chí kvadrát.	31
Tabulka č. 18: Prostředky pro kyberšikana (zdroj: vlastní).	32
Tabulka č. 19: Je kyberšikana nebezpečná? (Zdroj: vlastní).	33
Tabulka č. 20: Větší nebezpečí venku než na internetu (zdroj: vlastní).	33
Tabulka č. 21: Setkání rodičů s kyberšikanou (zdroj: vlastní).	34
Tabulka č. 22: Nevědomé provozování kyberšikany (zdroj: vlastní).	35
Tabulka č. 23: Rodiče ví, kam se obrátit v případě výskytu kyberšikany (zdroj: vlastní).	36

Graf č. 1: Genderové rozdělení rodičů.	56
Graf č. 2: Rodina úplná x neúplná.	56
Graf č. 3: Genderové rozdělení dětí.	57
Graf č. 4: Rozdělení podle věku dětí.	57
Graf č. 5: Rozdělení podle dosaženého vzdělání rodičů.	58
Graf č. 6: Četnost užívání internetu rodiči.	58
Graf č. 7: Četnost užívání internetu dětmi.	59
Graf č. 8: Místo připojování k internetu dětí.	59
Graf č. 9: Četnost hovorů s dětmi o kybernebezpečích.	60
Graf č. 10: Účet rodiče na sociálních sítích.	60
Graf č. 11: Účet dítěte na sociálních sítích.	61
Graf č. 12: Přehled rodiče o činnosti dětí na internetu.	61
Graf č. 13: Povědomí rodiče o kyberšikaně.	62
Graf č. 14: Prostředky kyberšikany.	63
Graf č. 15: Názor rodiče na nebezpečí kyberšikany.	63
Graf č. 16: Míra nebezpečí kyberšikany ve srovnání s reálným světem.	64
Graf č. 17: Setkání rodiče s kyberšikanou.	64
Graf č. 18: Názor rodiče na nevědomé způsobení kyberšikany.	65
Graf č. 19: Znalost institucí, které mohou pomoci.	65

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1. DOTAZNÍK (ZDROJ: VLASTNÍ)

Dotazník

Vážený rodiče,

Prosím Vás o vyplnění následujícího dotazníku, jehož cílem je zmapovat povědomí o ohrožení Vašich dětí kyberšikanou.

Tento dotazník je anonymní. Je předmětem studie určené pro bakalářskou práci. Údajů a zjištěných výsledků nebude zneužito a budou použity pouze pro mou vlastní potřebu, k výzkumným účelům.

Prosím Vás proto o pravdivé vyplnění.

Slávka Heinrichová.

Dotazník vyplňujte postupně. Vámi vybrané odpovědi zakroužkujte. U vybraných otázek máte možnost kromě nabízených položek napsat i své vlastní zkušenosti.

1. Jsem:	otec	-	matka		
2. Rodina je:	úplná	-	neúplná		
3. Mé dítě je:	dívka	-	chlapec	-	dívka i chlapec
4. Stáří dítěte (dětí):	do 10 let	-	10-15 let	-	nad 15 let

5. Dosažené vzdělání rodičů:

Matka: základní - vyučena - středoškolské - vysokoškolské

Otec: základní - vyučen - středoškolské – vysokoškolské

6. Jak často používáte internet:

denně – několikrát za týden – občas – nepoužívám

7. Můj syn/dcera používá internet:

denně – několikrát za týden – občas – nepoužívá

8. Můj syn/ dcera se připojuje na internet (zaškrtněte i více možností):

jen ve škole – i doma na počítači – i doma na notebooku – i doma na tabletu – i doma na telefonu

9. Hovoříte se svým dítětem o nebezpečích, které se na internetu skrývají?

velmi často – často - někdy ano – ne, na internetu se nic neskrývá

10. Mám účet na sociální síti (Facebook, Twitter, Badoo, Libimseti apod.):

ano – ne

11. Můj syn / dcera má účet na sociální síti:

ano – ne

12. Mám přehled o tom, co můj syn/dcera dělá na internetu:

ano – většinou – někdy - nemám

13. Kyberšikana je:

- a. šikana dětí ve třídě

- b. šikana dětí ve škole staršími spolužáky

- c. snaha ublížit druhému, tedy ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování pomocí elektronických prostředků.

- d. roztržky „tváří v tvář“, např. fyzické napadání.

- e. zesměšňování spolužáků nebo učitelů na sociálních sítích, aniž by o tom postižení věděli.

14. Co může být podle Vás ke kyberšikaně použito? (zaškrtněte i více možností):

- a. televize

- b. mobilní telefon

- c. e-mail

- d. Facebook

- e. chat
- f. počítač
- g. fotoaparát
- h. videokamera
- i. blogy (osobní internetové stránky)
- j. rádio
- k. nic z nabízených možností

15. Myslíte si, že je kyberšikana nebezpečná?

ano – může být – není

16. Myslíte si, že Vašemu dítěti hrozí spíš nebezpečí třeba při pobytu venku, než na internetu?

ano – ne – nevím – je to tak nastejno - mému dítěti nic nehrozí

17. Setkal/a jste se někdy s tímto druhem šikany?:

ano _____ uveďte kde:

ne

18. Myslíte si, že kyberšikana může být provozována i nevědomě?

ano – ne (když to někdo dělá, musí o tom vědět)

19. V případě kyberšikany víte, kam se obrátit s prosbou o řešení a pomoc?

ano – ne – nevím, ale informace bych uvítal/a – vyřešil bych si to

sám/a

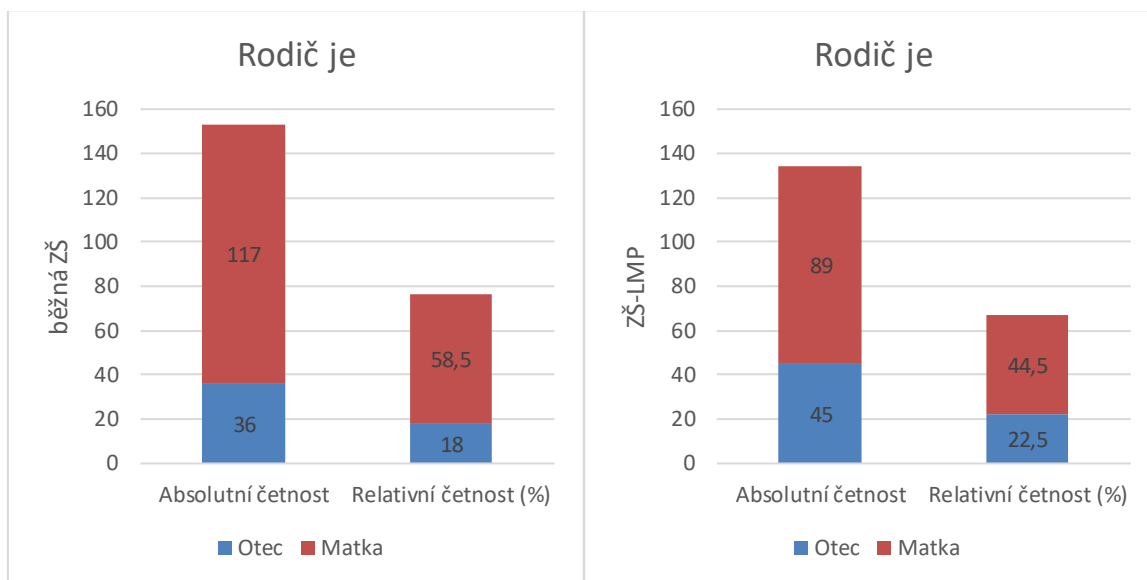
V případě možnosti ano prosím napište, na koho byste se obrátili:

Děkuji vám za ochotu a čas strávený vyplňováním tohoto

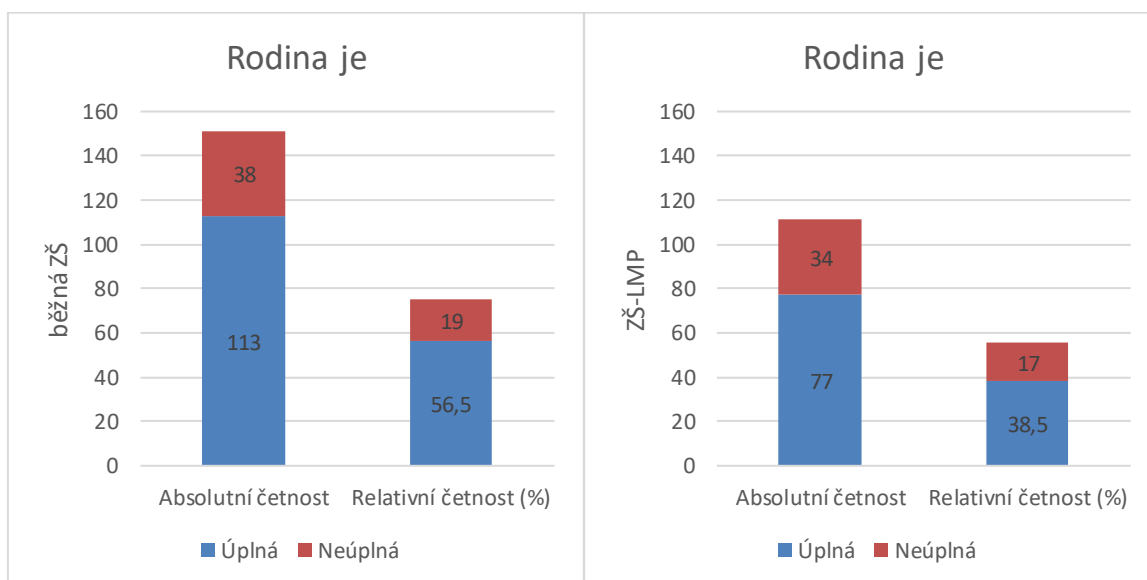
dotazníku.

PŘÍLOHA 2. GRAFY (ZDROJ: VLASTNÍ)

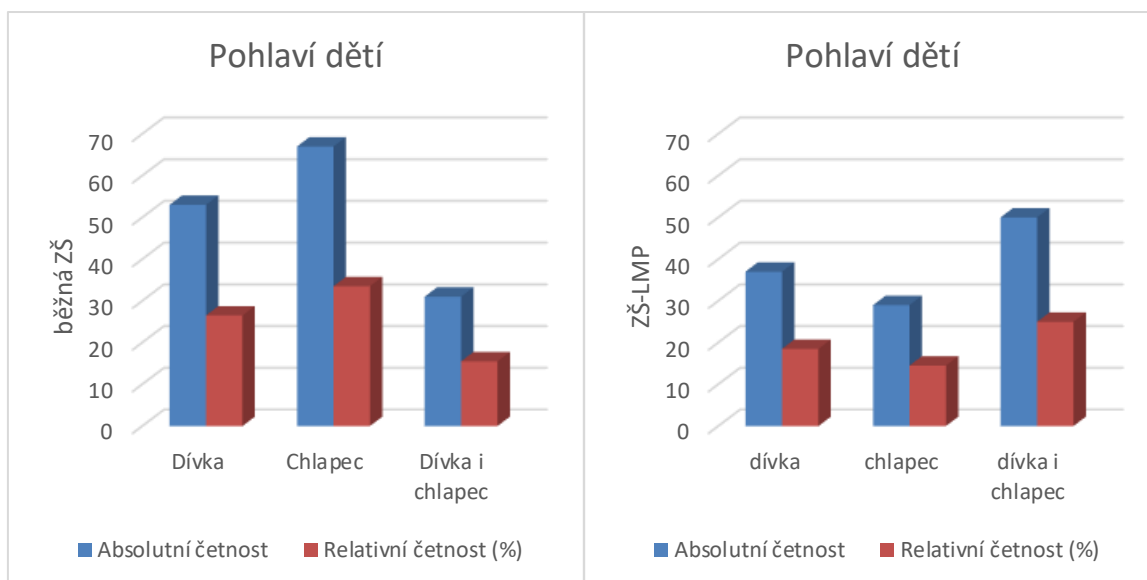
Graf č. 1: Genderové rozdělení rodičů.

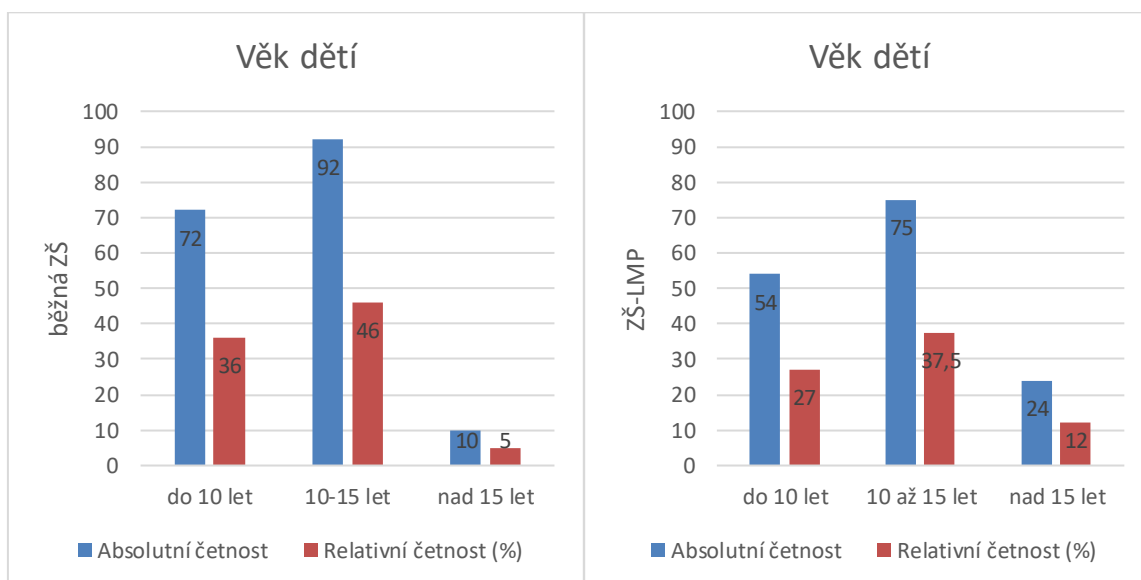
Graf č. 2: Rodina úplná x neúplná.

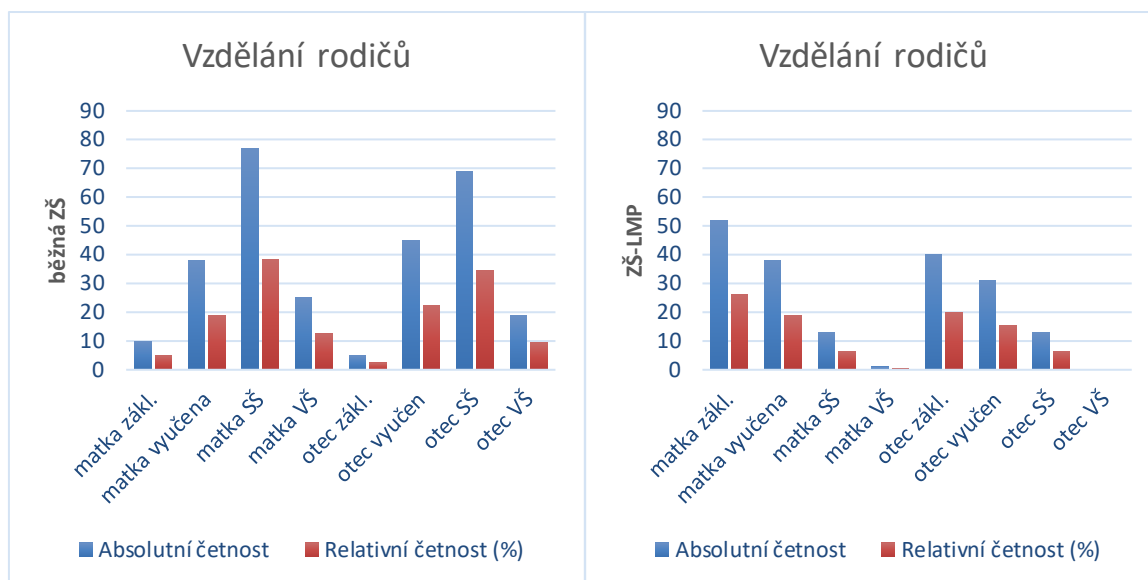
Graf č. 3: Genderové rozdělení dětí.

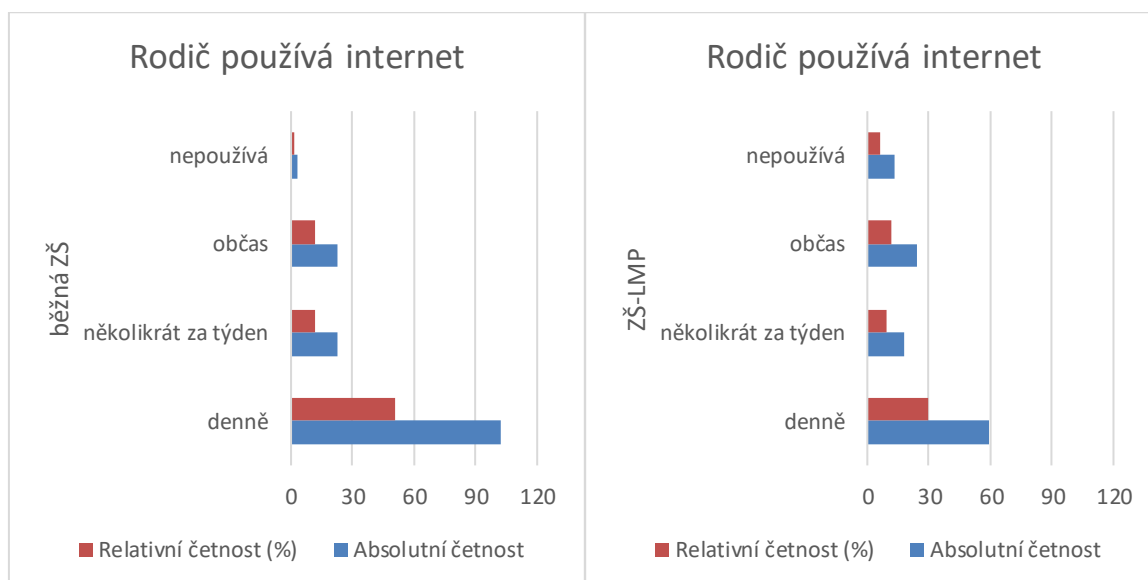
Graf č. 4: Rozdělení podle věku dětí.

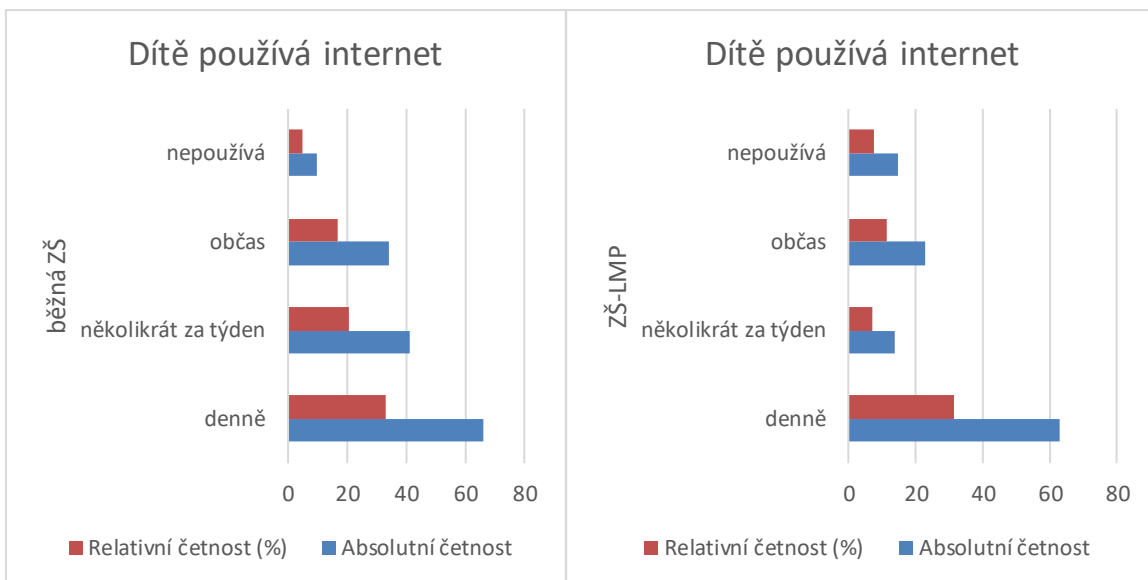
Graf č. 5: Rozdělení podle dosaženého vzdělání rodičů.

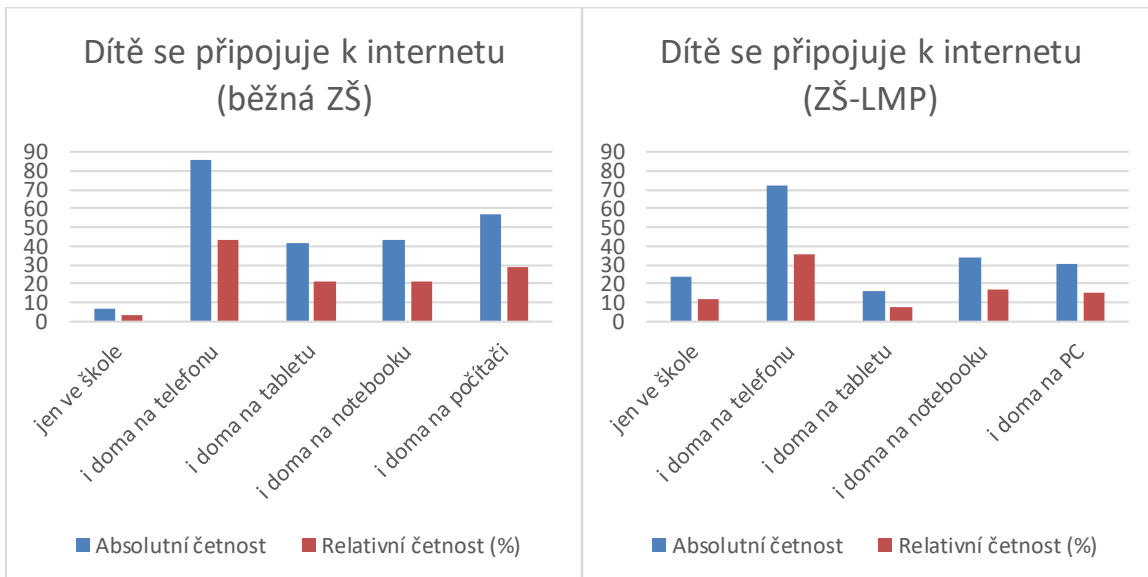
Graf č. 6: Četnost užívání internetu rodiči.

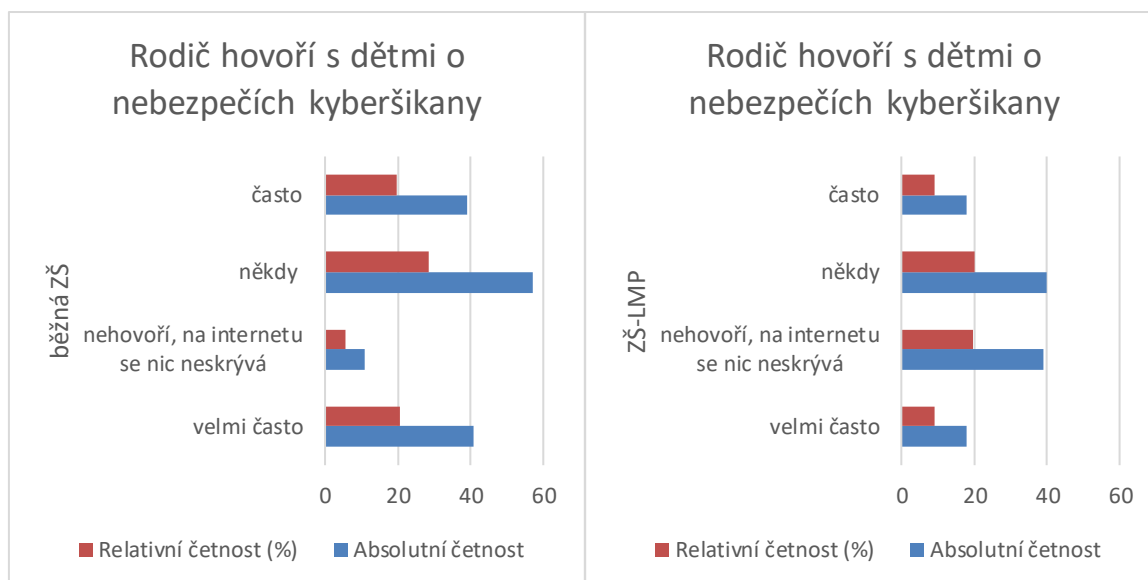
Graf č. 7: Četnost užívání internetu dětmi.

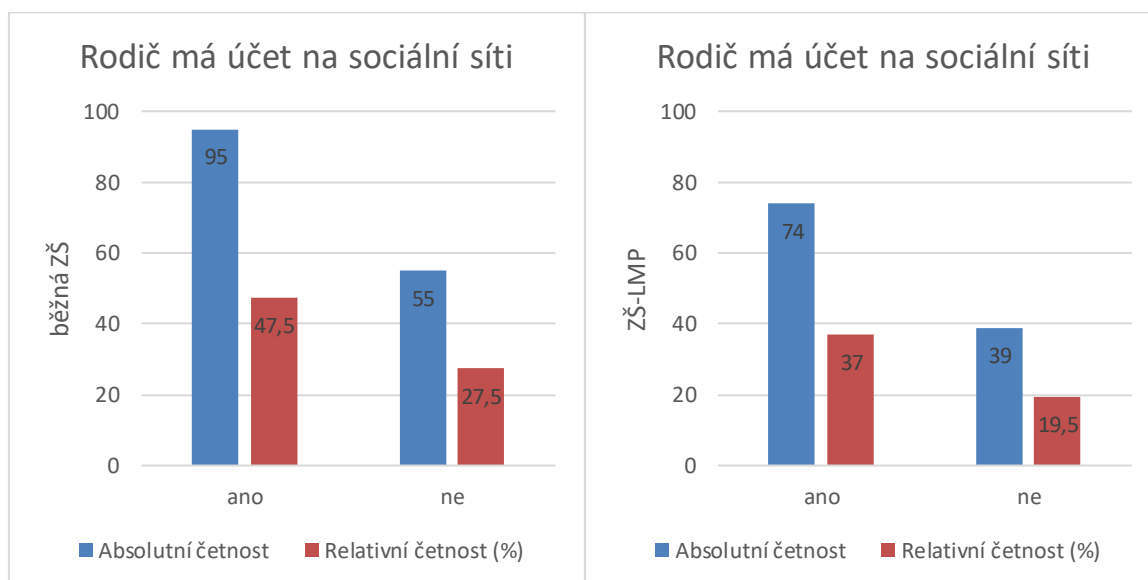
Graf č. 8: Místo připojování k internetu dětí.

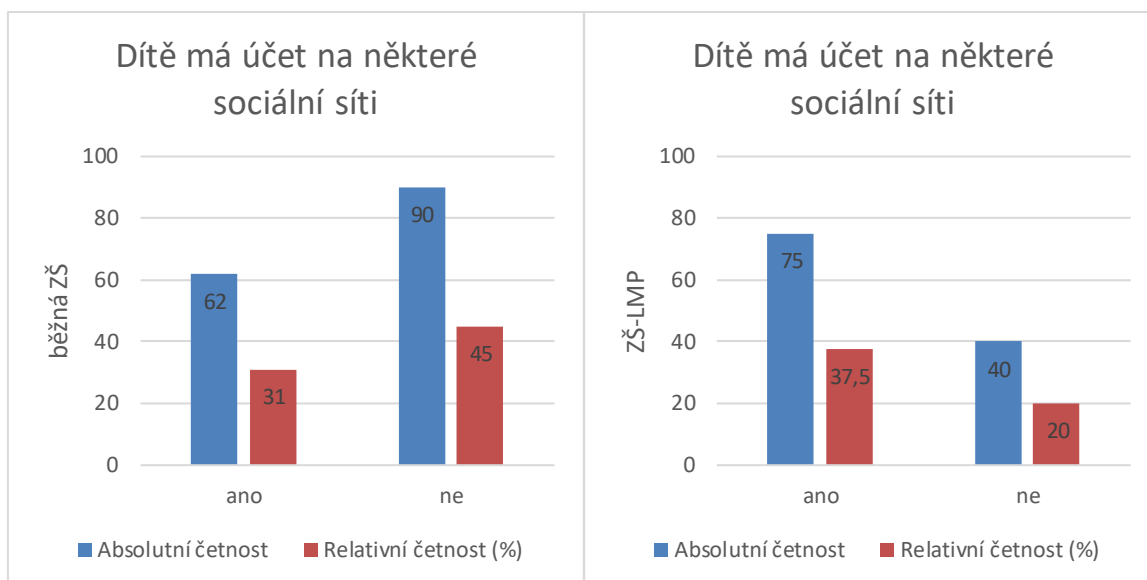
Graf č. 9: Četnost hovorů s dětmi o kybernebezpečích.

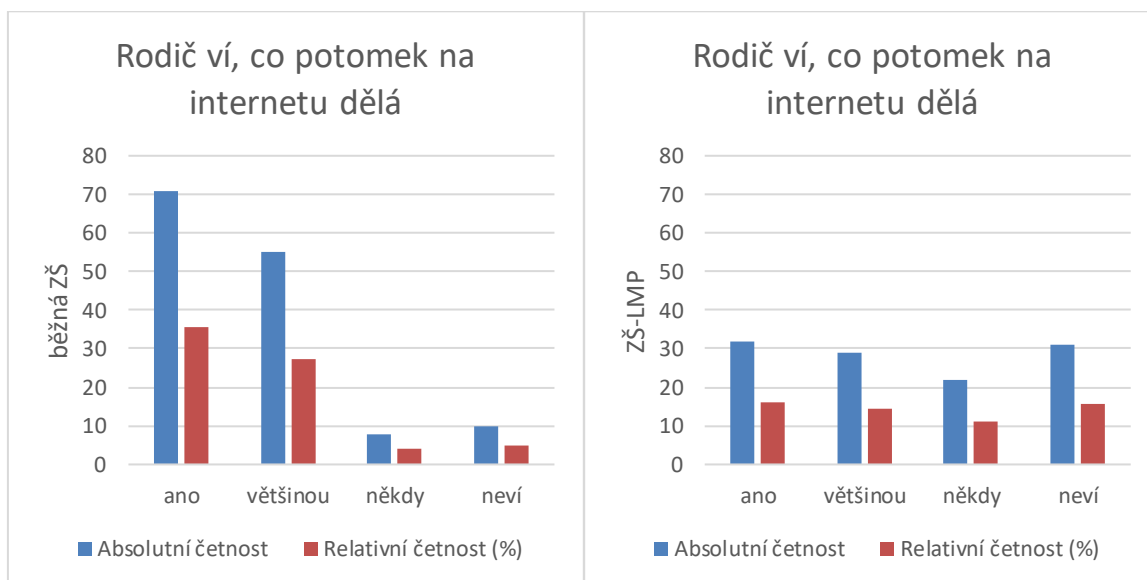
Graf č. 10: Účet rodiče na sociálních sítích.

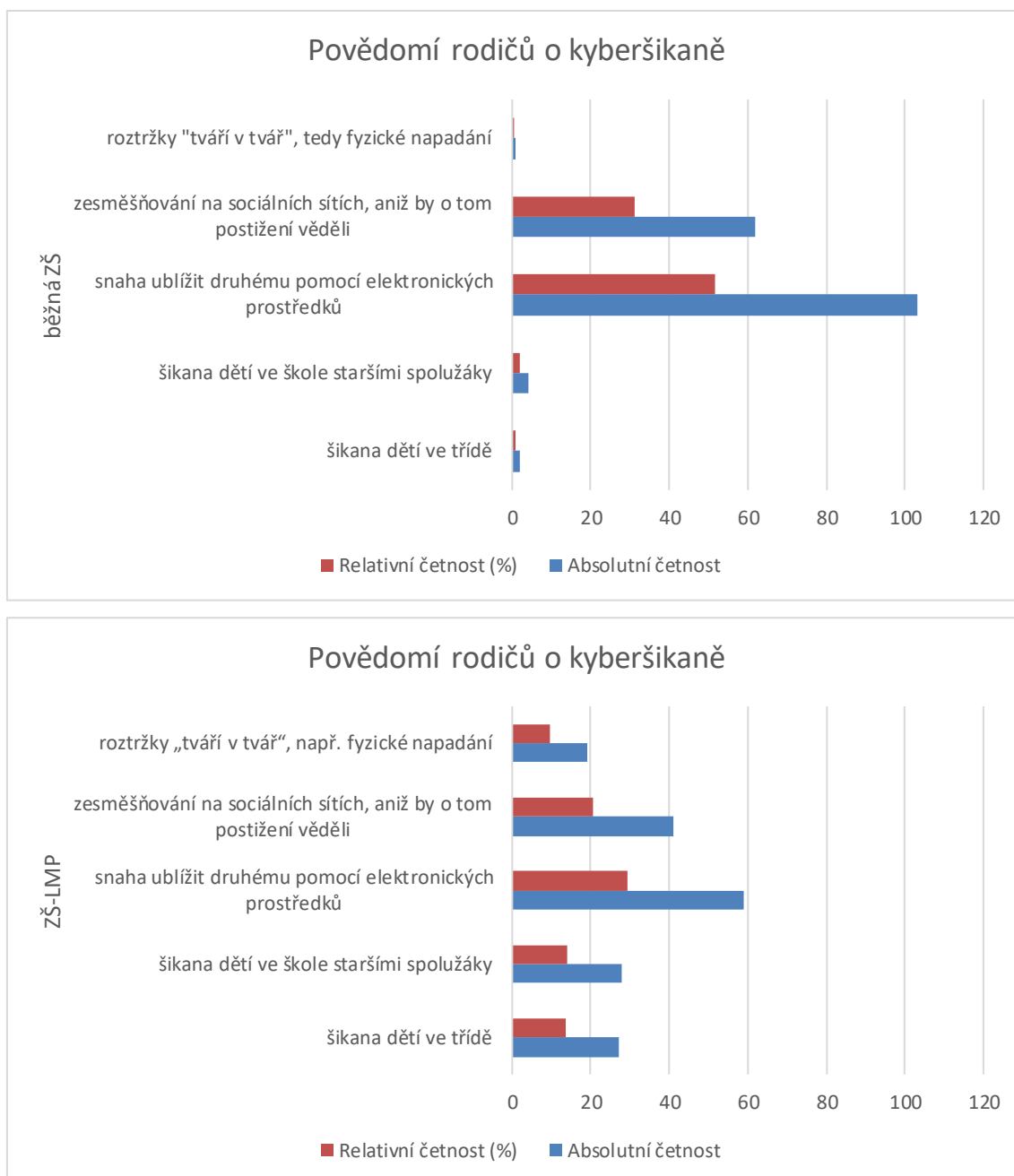
Graf č. 11: Účet dítěte na sociálních sítích.

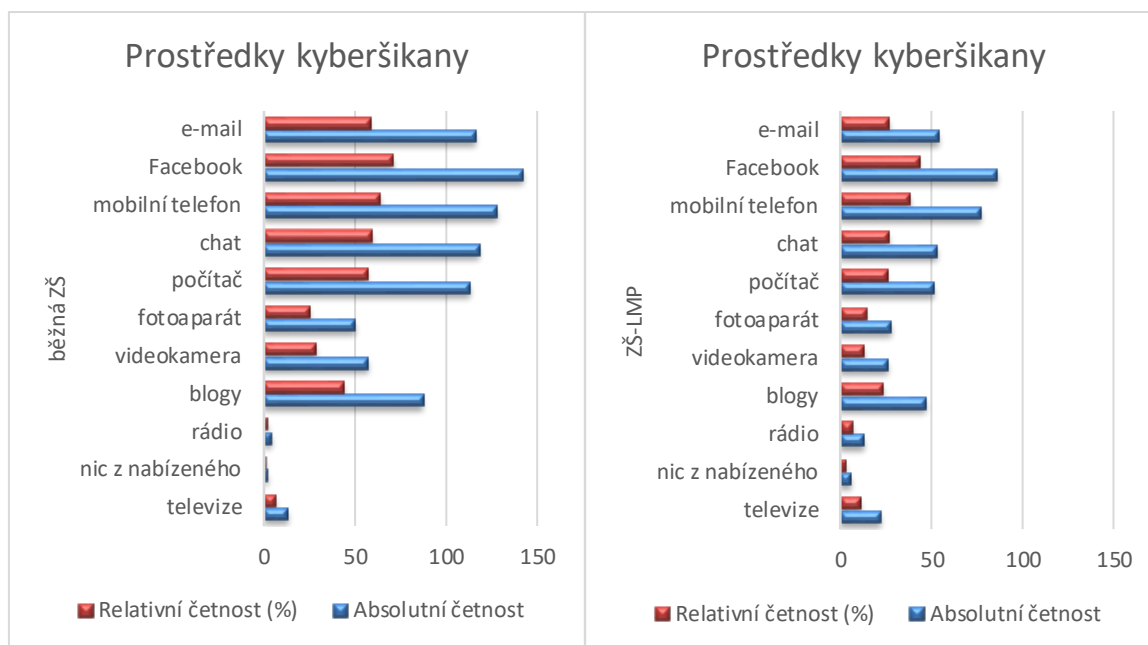
Graf č. 12: Přehled rodiče o činnosti dětí na internetu.

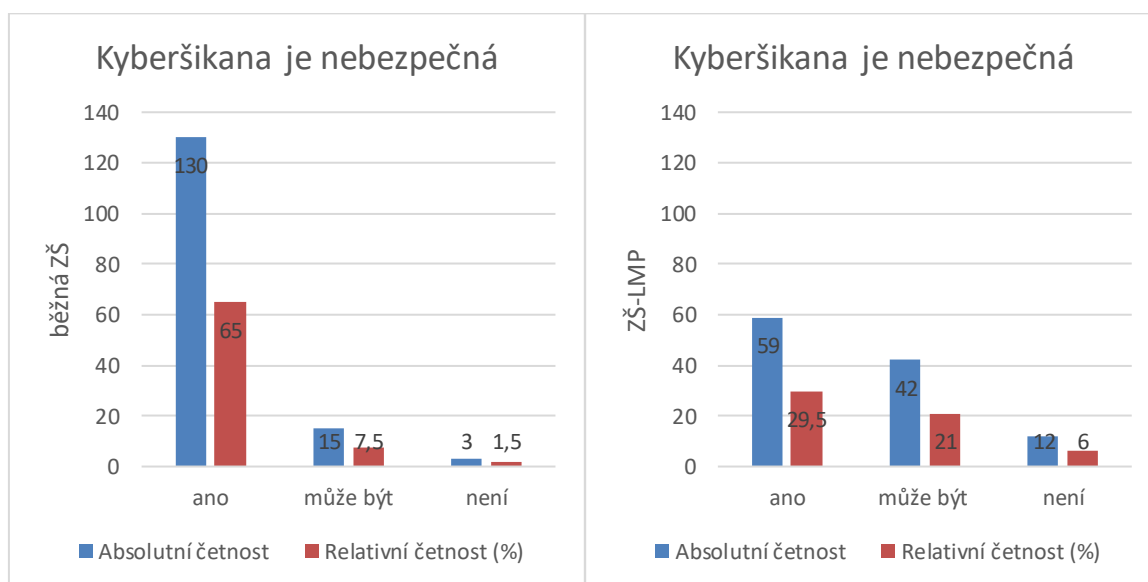
Graf č. 13: Povědomí rodiče o kyberšikaně.

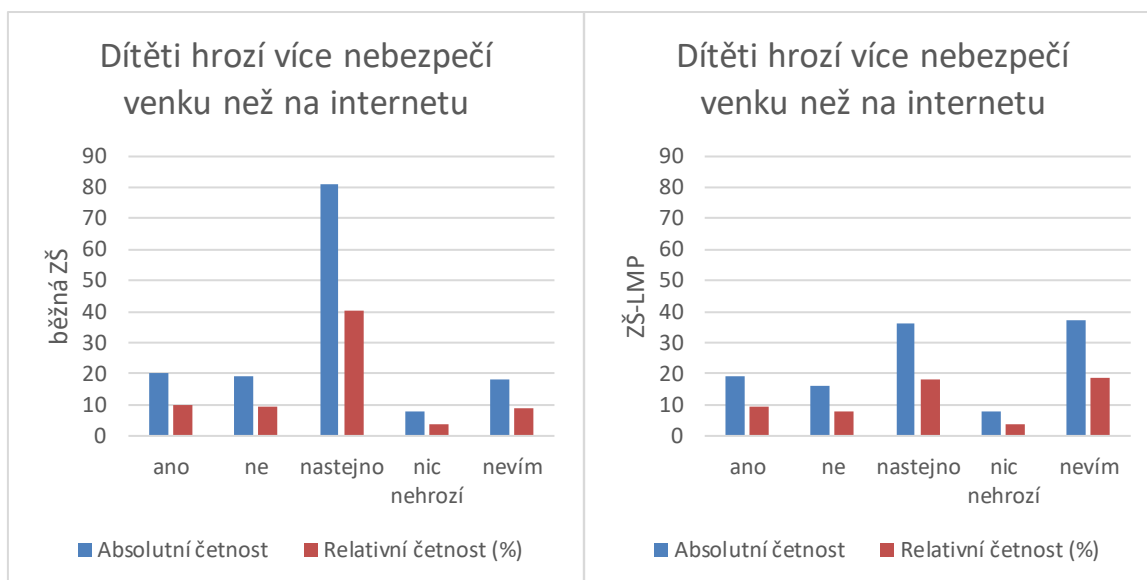
Graf č. 14: Prostředky kyberšikany.

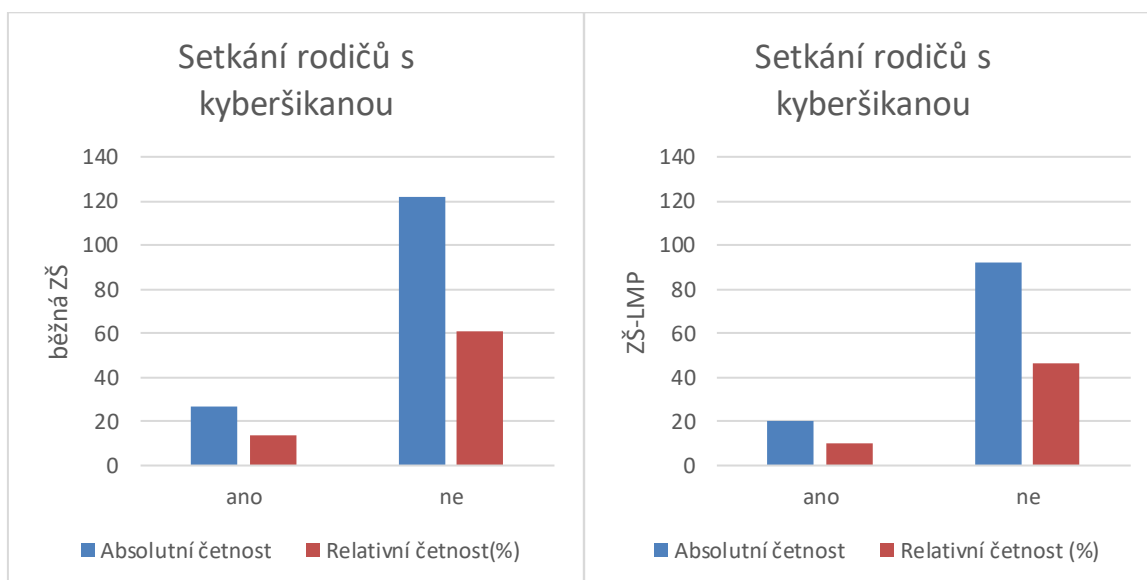
Graf č. 15: Názor rodiče na nebezpečí kyberšikany.

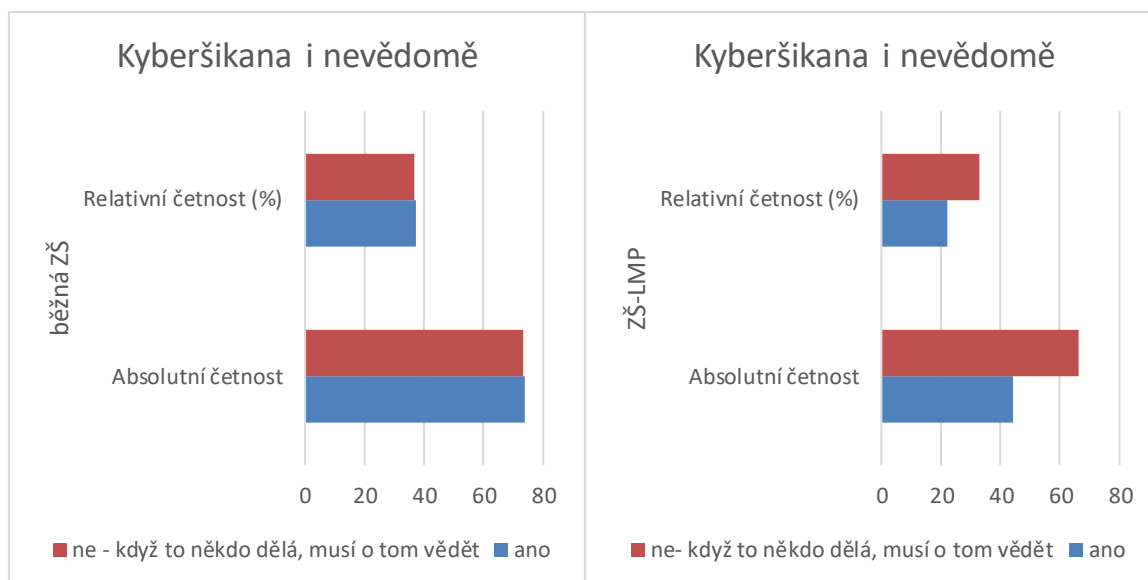
Graf č. 16: Míra nebezpečí kyberšikany ve srovnání s reálným světem.

Graf č. 17: Setkání rodiče s kyberšikanou.

Graf č. 18: Názor rodiče na nevědomé způsobení kyberšikany.

Graf č. 19: Znalost institucí, které mohou pomoci.

